

SIMONIS de KEZA
Chronicon Hunga-
ricum.

SIMONIS de KEZA
Chronicon Hunga-
ricum.

AKADEMIA
KÖNYV-
TÁRA

Simonis de Keza Chronicon
Hungaricum elegans Opu-
sculum.

Invictissimo, et Potentissimo
Domino Ladislao Tertio, Gloriosis-
simo Regi Hungar, Magister Simon
de Keza Fidelis Clericus ejus ad illum
aspirare, cujus Pulchritudinem mi-
rantur Sol, et Luna: Cum nostro Cor-
di affectuose adjaceret Hungarorum
gesta cognoscere, & id mihi vera-
citer conotitisset, Nationis ejusdem Vi-
ctorias que diversis Scartabris per Italiam, Francia,
ac Germaniam sparse sunt, et diffusa,
in Volumen unum redigere procuravi,
non imitatus Orosium, qui favore Ot-
tonis Caesaris, cui Hungari in diversis
suis Præliis Confusiones plures intule-
rant, multa in Libellis suis Apochrifa
confringens

SIMONIS DE KEZA
Chronicon Hungar

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

confingens, et Daemonibus incubis Hun-
garos asseruit generatos; Scripsit enim
quod Filium Magni Aldarici Regis Got-
torum Filium, dum Finis Scitiae Armis im-
petaret, Mulieres, quae ^{alio} nomine Dalserane
nominantur, plures secum in Exercitu suo
dicitur deduxisse, quae dum essent Mili-
tibus infestissima, retrahentes plurimos
per Blanditias à Negocio Militari. Consi-
lium Regis ipsas fertur de Consortio E-
xercitus rapropter expulisse: quae quidem
pervagantes per Deserta Litora Saludis
meotida tandem descenderunt, ibique diu-
tius dum mansissent, privata Solatio
Maritali, incubi Damones ad ipsas ve-
nientes, concubuisse cum ipsis juxta di-
ctum Orosij referuntur, ex qua quidem
Conjunctione dixit Hungaros Orumidos;
Sed ut ejus Asseritio palam fiat falsissi-
ma, primo per Tertium comprobatur E-
vangelicum, quod Spiritus Carnem, &
Ossa non habeant, et quod est de Carne,
caro est, quod autem de Spiritu, Spiritus
est; Contrarium quoque Naturis Aer di-
xisse

5
xisse judicatur, et penitus adversat Veri-
tati, ut Spiritus generare possint, quibus
non sunt concessa Naturalia Instrumen-
ta, quae Virtutem, ac Officium dare pos-
sint generandi, valentes perficere veram
Formam Embionis: Quo citra Patre, sicut
Mundi Nationes abas de Viro, & Fami-
na Hungaros Originem assumpsisse:
In eo etiam idem satis est transgressus
Veritatem, ubi solos sinistros Prehiorum
Ventus videtur meminisse ipsorum
Hungarorum Felices praeterisse Silen-
tium perhibere, quod Odij manifesti Mate-
riam portendit evidenter; Volens itaque
Veritatem imitari sic in prosperos ut
felices inter seram, scripturus quoque
Orum praefata Nationis ubi et habita-
verint, quos etiam Regna occupaverint,
et quotiens immutaverint sua loca; Al-
lius tamen Adjutorio, ac Gratia mini-
strante, qui Rerum omnium, quae sub
Lunari Circulo esse habent, et ultra Vi-
ta quoque fruuntur, Creatione habitata est
Deus

DEUS Opifex, Creator Idem, & Redemptor,
cui sit Honor et Gloria in Saecula Sem.
piterna. Explicit Prologus. Incipiunt . . .
. . . utriusque multisque modis O Annus gesta.
. . . lun in veteri Testamento, et nunc sub
Aetate Sexta Saeculi diversas Historias di.
versi descripserunt; prout Josephus, Isi.
dorus, Orosius, et Gotfridus, aliique quam
plures, quorum Nomina exprimere non
est Opus. Porro cum per Cladem Diluvij
praeter Noe, et tres Filios ejus deleta esset
omnis Caro; Tandem ex Sem, Ham, et
Japheth LXX. Duae tribus post Diluvium
sunt progressae. De Sem XXII. — ex Ham
XXXIII. a Japheth vero X. et Septem: Dum
autem tribus istae, sicut refert Josephus,
Lingua Hebraica uterentur. ^{Primo} Anno post Diluvium Menes ^{Thana} Filius
Thana ex Semine Japheth oriundus, Turres
construere cepit cum omni Cognatione sua,
attendentes Periculum praeteritum, ut si con.
tingeret Diluvium iterari, possent evitare
ultionis Judicium Turris Interfugio. Di.
vini vero Mysterii arbitrata Sententia, cui
non

6
non sufficit resistere humanus Intellectus,
sicut illorum mutavit Loquelam, ac confu.
dit, ut dum Proximus a Proximo non posset
intelligi; Tandem in diversas sunt disper.
si Regiones: Fecerant enim in Turri me.
morata, sicut dicit Josephus, Dorum Tem.
pla ex Auro purissimo Palatia Lapidibus
pretiosis fabricata, Columnas Aureas, &
Plateas diversimode Petris coloratis duusu.
usque astrucatas. Et erat Turris ipsa in Eva.
drum sublevata ab uno Angulo ad alium,
habens Passum Longitudinis Millia XV. &
Latitudinis totidem, Altitudinis vero Evan.
titas finita non dum erat, sed usque Luna.
rem Circulum, quem Diluvij Unda non at.
tingerat, illorum Cogitatu debebat subleva.
ri: Trecentorum autem Passuum Grassi.
tudo fuerat Fundamenti, sublevata signi.
dem paulatim artabat, quod Grassities
inferior Pondus premimens sustineret.
Sita etenim erat inter Nubiam, & Aegyptum,
cujus Antiquitia cernuntur usque hodie cum,
tibus de Memphis Alexandriam. Dimissis
ergo incidentibus, quae cepte materia dant
Colorem

Colorem, redeundum est ad . . . enroth
. . . Gigans post Lingvarum Incepta
. . . Confusionem Terram Egiulath intro-
iit, quae Regio Perside isto Tempore ap-
pellatur, et ibi duos Filios Hunor scilicet,
et Mogor ex Eneth sua Coniuge generavit;
ex quibus Huni, sive Hungari sunt exor-
si; Sed quia Gigans Menroth Uxores alias
sine Eneth perhibetur habuisse, ex quibus
absq; Hunor, et Mogor plures Filios, &
Filiis generavit, hi sui Filii, et eorum Co-
suetudo Perside inhabitant Regionem: Stau-
tura, et Colore Hunis similes, tantummodo
parum differunt in Loquela, sicut Saxones
et Turingi. Cum autem Hunor, et Mogor
Menroth essent primogeniti, à Patre Ipsorum
Tabernaculis separati incedebant: Accidit
autem Diurum una Venandi causa ipsos
perrexisse in Paludes meotidas, quibus in
deserto cum Cervæ occurrisset, illam inse-
quentes fugit ante eos, cumq; ibi ab Ocu-
lis illorum prorsus evanisset, diutius re-
quisitam invenire ullò modo potuerunt:
Beragratis tandem Paludibus memoratis
pro

pro Armentis nutriendis Ipsam conspexerunt
oportunam, ad Patrem deinde rede-
unt ab ipso Licentia impetrata cum rebus
omnibus Paludes meotidas intraverunt
moraturi: Regio quidem meotida Perside
Patria est vicina, quam undiq; Pontus
praeter vadum unum parvissimum Siro
vallat, Fluminibus penitus carens, Herbis,
Lignis, Volantibus, Piscibus, & Bestiis copiat,
Aditus illuc difficilis, & Exitus; Paludes au-
tem Meotidas advenientes Annis V. immobi-
liter ibidem permanserunt, Anno ergo VI.
excentes in deserto loco sine Maribus in Sa-
bernaculis permanentes Uxores, ac Pueros
Filiorum Belax Casu repererunt, quos cum
rebus eorum in Paludes Meotidas cursu ce-
leri deduxerunt: Accidit autem Principis
Dula Alanorum duas Filias inter illos Pue-
ros comprehendi, quarum unam Hunor, &
aliam Mogor sibi sumpsit in Uxorem, ex
quibus Mulieribus omnes Hunni Originem
assumpsere: Factum est autem, cum diutius
in ipsis Paludibus permansissent, in Tentem
validissimam succrescere inceperunt, nec
Capere

capere eos ponit ipsa Regio, et murice.
Exploratoribus igitur in Scitiam abinde desti-
natis. Scitia Regno explorato, cum Suecis,
et Armenis ipsa in Patria in intravere
permansuri. Regnum itaque ipsum dum ad-
issent, Alpeuros, et Prutenos in eo invenerunt
habitantes, quibus deletis, et expulsis usque
hodie illud Regnum pacifice dinoscuntur
possidere: Scitica enim Regio in Europa
Siturum habet, extenditur enim versus Orien-
tem, ab uno vero Latere Ponto Aquilonali,
ab alio Montibus Rifeis includitur à Zona
torrida distans; de Oriente quidem Asia
iungitur; Oriuntur etiam in eodem duo
magna Flumina, uni Nomine Eul, & alie-
rius Togora. Fentes siquidem in eo Regno
procreata Vita amplectuntur, Vanitaribus
dedita, Nature dedignantis, Acibus Vene-
reis intendentes, Rapinas cupiunt, Genera-
liter plus nigra Colore, quam alba, Scitico
quoque Regno de Oriente iungitur Regnum Ioria-
norum, et post hæc Tarsia, et tandem Man-
galia, ubi Europa terminatur; Et Plaga vero
Astrivali Subsolanæ, gens jacet Corosmina,
Aethiopia

8

Aethiopia etiam, quæ India minor dicitur,
ac post hæc inter Meridiem, et Curzum Don
Fluvii Desertum existit inmeabile. Flu-
vius siquidem Don in Scitia oritur, qui ab Hun-
garis Eul nominatur, sed ut Montes Rifeos
transit diffluendo, Don est appellatus; Qui
tandem in Planum effluens currit Terram
Alanorum; postea vero cadit in rotundum
Mare terminis Ramuscubis; Togora autem
Fluvius discurrit de Scitia exiitendo per de-
sertas Sylvas, Paludes, ac Montes Niveos, ubi
nunquam Sol lucet propter Nebulas; Tan-
dem intrat in Yrcaniam vergens in Mare
Aquilonis; Longitudo siquidem Scitice Re-
gionis Stadiis CCC. et LX. extendi perhibetur,
Latitudo vero CXX. Situm enim Naturale
habet tam munitum, ut in solo locello rar-
issimo ibi aditus reperitur, propter quod
nec Romani Cæsares, nec Magnus Alexan-
der, quamvis attentassent, potuerunt in
eam introire. Scitia enim solo læta est,
Nemoribus, Sylvis, Herbis, venustata, et
Bestiis diversi Generis mirabiliter dives,
ac referta. Habet etiam de Occidente vi-
cinos

eiros Bessos et Comanos albos; sed circa
mare Aquilonis, quod eidem Vicinat, usque
Regnum Sussalica est Desertum Sylvestre
humano Generi immeabile, quod ad magnus
Spacium extendi perhibet, ubi Nubius Den-
sitas per Novem Menses jacet, ibi nec Sol cer-
nitur, nisi tantummodo in Junio, Julio, ac
Augusto, et id in tanta Diei Hora, quantum
a VI. est usque Nonam, in Montibus etenim
Deserti memorati Cristallus invenit, et Griso
Nidum parat, Avesque Legerfale, que Hunga-
ricè Kerechet appellant, procreare Pullos
dinoscunt, Sciticum enim Regnum compre-
hensione una cingit, sed in Regna tria di-
vidit, principando, scilicet in Barsariam,
Denciam, & Mogoriam, habet etiam Provin-
cias Centum, & Octo, propter Centum et Octo
Progenies, que dudum per Filios Hunor, &
Mogor, quando Scitiam invaserunt, sunt
divisa. Centum enim, et Octo Generationes
pura tenet Hungaria, et non plures, alie
autem si qua ipsis sunt conjuncte, Advena-
sunt vel ex Captivis oriundi, quin ex Hunor,
et Mogor in Palude Meotida centum, et
Octo

9
Octo Progenies absque omni Missitalia fuere
generata, quorum ergo Advenarum Gene-
ratio in Fine hujus Libri apponet, Seriatim.
Igitur in Usque Sexta Seculi multiplicati
Huni in Scitia habitando ut Arena. Anno
Dni Septingentesimo in unum congregati
Capitaneos inter se scilicet Duces, vel Prin-
cipes prefecerunt, quorum unus Wela fuit
Chela File Filius ex Genere Zemem oriun-
dus, cujus Fratres Cuwe, et Caducha am-
bo Capitanei: Quartus vero Ducis Nomen E-
thela fuit Bendacuz Filius, cujus Fratres
Remwa, et Duda uterque Duces extiterunt, de
Genere Erd oriundi, ut simul uno Corde
Occidentales occuparent Regiones, consti-
tuerunt quoque inter se Rectorem unum
Nomine Radar de Genere Turda oriun-
dum, qui communem Exercitum judica-
ret, dissidentium Lites sopiret, castigaret
Malefactores, Fures, ac Latrones, ita quidem,
ut si Rector idem immoderatam Sententia
definiret, Communitas in irritum revoca-
ret, errantem Capitaneum, & Rectorem
deponeret, quando vellet: Consuetudo etenim
iota

ista legitima inter Hunos sive Hungaros,
usq; ad Tempora Ducis Gejche Filij Toedun
inviolabiliter extitit observata; Antequam
ergo baptizati fuissent Hungari, et effecti
Christiani, sub tali Voce Praecones in Castris
ad Exercitum Hungaros adunabant: Vox
Dei, & Populi Hungarici, quod Die tali unus
quisq; armatus in tali loco praeside debe,
at comparere, Communitatis Consilium,
Præceptumque auditurus; quicunque ergo
Edictum contempnisset, prætereire non va-
lens rationem. Lex Scitica per medium Cul-
tro hujus detruncebatur, vel exponi in laudas
desperatas, aut detruendi in communid ser-
vitutem: Vitia itaq; et Excessus hujus unid
Hungarum ab alio separavit, aliud cum U-
nus Pater, et una Mater omnes Hungaros
procreaverit, quorum unus Nobilis, aliter
innobilis diceret, risiditius per tales Casus
Criminis haberet, tunc de tribubus lentid,
et Octo elegerunt Viros fortis ad bellandum.
Assumentes de quolibet Genere Decem Mil-
lia Armatorum, aliis in Scitia derelictis,
qui eorum Regnum ab Hostibus custodi-
rent, elevatisq; Baneris egredientes, Des-
sororum,

12
sororum, et Comanorum alborum Terras
transirent; Deinde Sossaliam, Ruthnia,
et Nigroorum Comanorum Terras ingressi;
Tandem usq; Tize Fluvium salvis rebus
invitis Terribus præfatis pervenerunt: quia
quidem Regione circumspecta omni lætui
complacuit non incedere ulterius cum Ar-
mentis, & Familia, cum Uxoribus etenim,
Tabernaculis, et Bigis descenderant de eo-
rum Terra, cumque eo Tempore Banno-
miam, Ganfiliam, Frigiam, Macedoniam,
Dalmatiamque Thetrarcha Macritius
Natione Longobardus Urbe Sabaria ori-
undus gubernaret, Armis bellicis infor-
matus, auditò, quod Hunni super Tizam
resedissent, et de die in diem lacerarent Re-
gnum ejus, cum Alumnis Regni sui ipsos
aggredi reformidans, ad Romanos suos
Nuncios destinavit contra Hunnos, pe-
titurus Penem, et Auxilium commodari;
ex parte etenim Romanorum in prædi-
ctis Patriis imperabat; Tunc Romani Di-
tricum Veronensem Alamannum Na-
tione illo in Tempore super se Regem præ-
fecerant

fecerant Voluntariè, quem perentes, ut
Maerino Subsidiùm importaret. Ditrice er-
gò Animo gratanti Annuente, egressus cum E-
sercitu Italico, Germanico, ac ceteris mixtis
Gentibus Occidentis pervenit ad Zarholm, ubi
ipsi Longobardi convenerant ad Potentianam
Civitatem, pertractans eum Maerino Consiliò,
utrum Hunnos in eorum Descensu Danubium
transièdo, vel in alio loco congruenti invade-
re oporteret. In istis itaq; Tractatibus Ditrice
Maerinoque residentibus Noctis silentio Jun-
peruces Huni Danubium in Scambria trans-
ierunt, Exercitum Maerini, et Ditrice, quem
capere Potentia non potuit in Tentoriis
Campis commorantem crudeliter truci-
dârunt: Pro qua enim Invasione Di-
tricus acerbatu, in Campum Tawar-
meweg exivit, cum Hunnis commis-
tens Prælium, cum suorum, et Maeri-
ni maximo Interitu, ac Periculo fer-
tux tamen Hunnos in hoc loco poten-
ter devicisse. Hunnorum autem
residuum in sua est reversum arrepta Ju-
ga Tabernacula: In eo enim Prælio ex Hun-
nis Virorum sensum Millia, et XXV. Millia
corruerunt

corruerunt, Cuve etiã Capitaneò ibidem
interfecto; De Militia verò Ditrice, et Ma-
crini, exceptis illis, qui in suis Tentoriis an-
te Urbem memoratam fuerant trucidati,
Ducentena Millia, et Decem Millia perie-
runt. Videns ergò Ditrice tantam Cædem
suorum accidisse, Die alterâ post Congres-
sum Prælij, perrexit versus Tulnam Civita-
tem cum Maerino; tunc Huni intellecto,
quod Maerinus, et Ditrice de loco Certami-
nis removissent sua Castra, reversi ad
locum Certaminis, Sociorum Cadavera, qui
poterant invenire, Cuveq; Capitaneum
prope Stratum, ubi Statua est erecta Lagi-
dea, more Scitico Solemnitè Terra com-
mendârunt, partesq; illius Territorii Cuve
Arca post hæc vocaverunt: Cognita itaq;
Armorum, et Animi Occidentis Nationis In-
vilitate, et Quantitate, Huni Animum resum-
mendo, Exercitiũ resarcitò adversus Ditrice-
cum, et Maerinum versus Tulnam pugna-
turi perrexerunt, quorum Adventum Di-
tricus, ut cognovit, in Czunmaur eis contra-
venit, et à mane usq; Nonam Prælium est
commis

commisissimum tam vehemens, ac Hostile, ut
Wela, Rewa, et Caducha Hunnorum Illu-
stres Capitanei cum aliis XL. Millibus in
ipso Certamine interirent, quorum etiam
Cadavera abinde remouentes apud Statua
memorata cum ceteris Sociis subterra-
runt: Occubuit quoque Maximus ex Romano
Exercitu ipso Die, et quamplures Principes
Germanorum. Ditratio per Iaculum in Fron-
te lethaliter vulnerato, et quassato Exerci-
tu Occidentis interempto, ac fugato. Post-
quam vero Exercitus se dispersit, Romano
More Huni super se Ethelam Regem praefi-
ciunt, Ipsaque Budam Fratrem suum de
Flumine Tize usque Don super diversas exte-
ras Nationes Principem constituit, ac Recto-
rem, Ipse autem se ipsum Hunorum Regem,
Metum Orbis, Flagellum Dei a Subjectis
suis fecit appellari. Erat enim Rex Ethela
Colore tescer, Oculis nigris, et furiosis, Becto-
re lato, elatus Incessu, Statura brevis, Bar-
bam prolicam cum Hunnis deferebat; Au-
dacia quidem temperantis erat, in Præliis
astutus, & Sollicitus, suo Corpore competen-
sis

12
tis Fortitudinis habebat, in Voluntate si-
quidem Magnanimus, politis Armis, mun-
dis Tabernaculis, Cultuque urebat: Erat e-
nim venerens ultra Modum, in Archa
sua Deo tenere contemnebat, propter quod
ab extera Natione amabatur, eo quod liberalis
esset, ac Communis. Ex Natura vero Seueri-
tatem quam habebat, a suis Hunnis mira-
biliter timebatur. Nationes ideoque Regnorum
diuersorum ad Iussum de Finibus Orbis Ter-
ra confluebant, quibus pro posse liberaliter
affluere. Decem enim Millia Curruum Sal-
catorum in suo Exercitu deferri faciebat cum
diuersis Generibus Machinarum, quibus Ur-
bes, et Castra destrui faciebat, Tabernacu-
la etiam variis Modis Regnorum diuerso-
rum habere conseruerat operata, unum
habebat sic celebre, et solemne, ut ex Lami-
nis Aureis mirifice conjunctim solidatum
modo solui, et nunc reconjungi ad tenden-
tium stare Voluntatem. Columnæ, cuius ex
Auro laborata habentes Iunctiones, Opera
ductilia, in medio tamen vacua, in Iuncturis
suis

suis preciosis Lapidibus iungebant, mirabi-
liter fabricata, sed etiam sua Maristalla, dum
pergeret in Exercitum Equis diversarum Ba-
tariarum replebatur, quos, quamvis visus esset
habuisse, largitur egenis tribuebat, itaque
dem, ut vix duos haberet aliquando pro usu
equitandi. Ista ergo Maristalla ex Purpu-
ra, et Disso habebant paraturam: Sella vero
Regales et Auro, et Lapidibus preciosis fue-
rant laborata. Mensa autem ejus erat to-
ta Aurea, Vasa etiam Coquinarum. Thala-
mus quidem ejus ex Auro purissimo, labu-
rata mirifica in Exercitu secum ferebatur.
Expediitio autem ejus praeter ceteras Natio-
nes Decies Centenis Armatorum Millibus
replebatur, ita quidem, ut si unum Scitum
decidere contigisset, alter pro ipso confe-
ctum ponebatur. Sed Arma Gentis ejus ex
Corio maximè, et etiam Metallis variis
diversimodè fuerant laborata, ferens Ar-
cus Cultros, et Sarcas: Banerium quoque
Regis Ethela, quod in proprio Scuto gesta-
re consueverat, Similitudinem Avis ha-
bebat.

13
bebat, que Hungaricè Turul dicitur in Capi-
te cum Corona. Istud enim Banerium
Humni usque tempora Ducis Seiche dum se
regerent, pro communi in Exercitu semper
secum gestare: In istis itaque, et aliis Dom-
pis hujusmodi Ethela Rex Hunnos pra-
caeteris Regibus sui temporis gloriosior
erat in hoc Mundo. Civitatum, Castrorum,
et Urbium Dominus, fieri cupiebat, et super
illas dominari; habitare vero in ipsis con-
temnebat, cum Gente enim sua in Campis
cum Tabernaculis, et Bigis incedebat. Ex-
tera Natio, quae eum sequebatur in Civitatibus,
et in Villis. Indumentorum vero Modus,
ac Forma sibi, et Gente, modum Medorum
continebat. Postquam vero in Praelio Cedun-
maur Romani corruissent, et fuissent di-
persi usquequaque Rex Ethela est conver-
sus in Castra Gentis suae, et ibi in Descensu
ultra Tizam paucis Diebus habitavit; Tan-
dem in Sceven Curiam solemnem celebra-
re procuravit, ad quam Ditricus de Verona
cum Principibus Germania accedens, omne
Homa

Homagium Ethela, et Hunis fuisse perhibet, suggestis Regi, ut invadere debeat Regna Occidentis, cuius quidem Consiliū amplectendo, Exercitum statim proclamari jussit, egressus de Sicambria, primo Allicos subjiciens, deinde Renum Constantie pertransivit, abinde verò Renum inferioris descendendo, Rex Sigismundus apud Basileam cum ingenti Exercitu eis contravenit, quem devincens cum Impetu suo fecit Imperio obedire, à loco autem illo egressus obsedit Argentinam Civitatem, quod primitus Romanorum Caesar, nullus potuit expugnare, Merus Orbis expugnavit diruendo Murum ejus: ut cunctis advenitibus via libera haberet; Edictum faciens, ne vivente eò muraret, propter quod eadem Civitas, postmodum Strasbourg non Argentinam usq; hodie est vocata: Amosò autem de loco illò suo Exercitū Luxovium, Bizantium, Chalou, Masticoniam, Lingonensem, et Lugdulum Burgundie destruxit Civitates; Descendens tandem juxta Rodanum adven-

sus

sus Cathalaunos; ubi etiam divisò suo Exercitū tertiam partem suae Gentis contra Mirammiamonam Soldanum scilicet Marroquia cum electis Capitaneis destinavit. Quò audisò Mirammiamonia de Urbe Sibilice fugit ante Hunnos in Marroquiam brachio Sibilice transpassatò: tunc interea Regem Ethelam Romanorum Prævicus dictus Eius cum X. Regibus Occidentis invasit ex abrupto. Et dum subitum insultum miserent, facere super Ethelam, per Nuncios præiandi Inducias ab ipsis postulavit, ut Copia suae Gentis, quae absens fuerat, jungeret, sed illis venientibus inter utrosq; Exercitus à Mane usq; Noctem in Campo Belvider Prælium est commissum. Erat enim inter utrosq; Exercitus Fluvius discurrrens tam parvissimus, ut si Capellum in ipso quis jactasset, Fluvii Plano cursu vix poterat inferius removeri: Præliò autem jam confectò Animalium Sanguine, et humano talis torrens officit, ut Aurigam cum Curru introtraheret,

et

et Armatos, fieretq; Mortalitas per tot
venem in Exercitu valde magna. Idud
ergo Prælium, quod commissum extigit
inter Hunnos, ac Reges Occidentis in loco
memorato, omnibus Præliis hujus Mun-
di, qua commissa sunt unò loco, et unò die,
per Veteres majus esse perhibet; In quo qui-
dem Conflictu Pottorum Rex Aldaricus
miserabiliter intercipit, cujus quidem O-
binum alii Reges ut cognoscunt, in Fugâ
converunt; ab illo itaq; Die elevatum est
Locus Hunnorum, et Regio Ethela, Timorq;
percussit Orbem Terra, et plura Regna,
hoc audisò Lensû, ac Tribusò eis servie-
runt; Tertia verò Exercitûs Societas, qua
fuerat contra Micanniamonam desti-
nata, propter moram interesse non valens
in Prælio, remansit usq; Vitam Ethela. Ka-
talaunis Habitatores tandem Katalaunia
sunt affecti; Erant enim soli Hunni præter
exteras Nationes CCC. Millia, XXX milia
et XXXII Hunni, ex his etiam Hunis plu-
res fuerant in Exercitu Capitanei constituti,
qui

qui Hunorum Lingvâ Spani vocabantur.
ex quorum Nominibus Tota Hispania post,
modum est vocata, cum primò vocati essent
Katalauni; Demorantibus siquidem Ethel-
la, et Hunnis in Delvider aliquamdiu,
tandem regressi cum Victoria, intraverunt
Tolosanam Civitatem, ubi à Civibus cum
Laude Summa sunt suscepti, indeq; rece-
dentes Remensem Civitatem Gallicorum,
qua Ethela in eundo restiterat, igne
concremarunt, Militiâ, & Civibus, qua
se in ea recluserat, omnibus trucidatis,
taliterque Franciâ, et Flandriâ demo-
lita Remum Colonia pertransivit, ubi S.
Ursulam Britannorum Regis Filiam
cum XI. Millibus Virginum, Hunorum
Feritas crudeliter jugulavit, abinde Tu-
ringiam introgressus, in Arnaco Curia
celebrata, super Dacos, Norvagios, Friso-
nes, Litvanos, et Prutenos Exercitum magnû
destinavit: quibus devictis, et humiliatis
sibi fecit subjugari, ab Arnaco autem Cu-
ria celebrata egrediens, Sicambriam in-
troivit, ubi Indam Fratrem suum Mani-
bus

bus propriis interfecit, proijci faciens Corpus ejus in Danubium, eò quod ipso Ethelâ in partibus Occiduis præliante, inter eum, et Fratrem ejus Metas stabilitas transgressus fuerat dominando: Fecerat etiam Sicambriam suo Nomine appellari; Et quamvis Hunis, et cæteris suis Gentibus interdictum Rex Ethela posuisset, ut Urbs Ethela vocaret, Teutonici interdictum fornicidantes eam Echulbuer vocaverunt: Hunni verò Curam parvam illud reputantes interdictum, usque hodiè eandem vocant Cubudam, sicuti prius: His itaque peractis, V. Annis continuè in Sicambria requievit, Speculatoribus suis in Mundi Quatuor Partes distributis: Speculatorum siquidem prima Societas ordinarij de Sicambria, in quantum unius Clamor ad alium audiri potuisset, Colonia Germanie Civitate, Die, à Nocte stare consueverat, altera usque Liviam, tertia in Don Fluvij litore, quarta verò Jadre Civitate Dalmatie Stationes faciebat, quorum voce, & Clamore, quod Ethela ageret, seu quali Exercitaz

16
Exercitationi deditus esset, Mundi partes Quatuor potuissent experiri. Incidentia. Pannonia, Panfilia, Macedonia, Dalmatia, et Frigie Civitates, quæ crebris Spoliis, et Obfidionibus per Hunos erant fatigata, Natali Solò derelictò, in Apuliam per Mare Adriaticum de Ethela Licentiâ impetratâ transierunt. Blackis, qui ipsorum fuere Pastores, et Coloni, remanentibus spontè in Pannonia: Repausatò autem Rege Ethelâ Sicambria V. Annis Defectum tertia partis sui Exercitus, quæ remanserat, Casalaunis resarcire procuravit, Curiâq; solemnè celebratâ, egressus est de Pannonia, per Styriam, Carinthiam, et Dalmatiam pertransiens, apud Urbem Salonam Mari Adriatico, et Spalerum se conjunxit, ubi ambas Urbes dirui fecit, et cremari; Egressus tandem circa Mare, Traguram, Sebenicum, Scardonam, Jadram, Nonam, Senam, Polam, Parentiam, Campistyrriam, Triestinam Civitatem, à cætera multa Oppida occupans in Montanis pervenit tandem Aquilegiam, cujus Magnitudine circumspectâ stupescens.

ctus, se confusum reputabat, si dictam Ci-
vitatem in expugnata reliquisset, pro eo
maximè, quia quam plures Longobardi de
Lamonia, qui Hunorum Dñum, et Ethela
contempserant, confugisse in ipsam fere-
bant, quos quidem à Civibus per Nuncios
reperens, et dum tradere recusarent, ex-
pugnare cepit Civitatem Machinarum di-
versis Instrumentis, quam dum capere nul-
latenus potuisset, obsedit eam Anno unò,
et dimidiò: Accidit ergò Die unò, ut eadem
circuiret Civitatem, multis Fitoniis ejus
Lateri adhaerentibus, in quibus juxta sua
Opinionem Fidei Spem maximam appone-
bat, et videns Ciconiam de Mari evolantem,
et in Pinnaculo unius Palatii, in quo habe-
bat Nidum suum resedisse, acceptòq; in
vostro Pullo suo, in Maris Arundines visoi-
biliter deportavit: Reversa tandem, et alios
Pullos suos, simul cum Nido transulisse
perhibet: Quo visò Rex Ethela suis Mili-
tibus ad se convocatis ait; Lexnite ergò Socii,
quod Ciconia ista futurorum Factorum ven-
tit

17
tit Indicia, Urbemq; per vos diruendam,
ad Jugam nē cum Civibus pereat, se com-
munit: Estote ergò Die Crastinā in Bratio
fortiores, videbitis Civitatem virturam: tunc
Edictò proclamato Machinarum omni Ge-
nere adhibito, cum non potuisset Machi-
nis expugnare, Ingenio Sciticorum tan-
dem usus, ex decies centenis Millibus
Sellam unam de quolibet postulavit, et fa-
cta Congerie ex Sellis juxta Murum jus-
ta incendi Sellas ipsas, quarum Flam-
ma, ac Ardore Murus se dissolvens, cor-
ruisse in Terram cum Turribus perhibet:
quo visò omnes lites Urbe derelictā in
Insulam Maris fugerunt, eandem etiam
Insulam intraverant aeternò permansu-
ri, sed in ipsa paucis Annis demorantib;
tandem propter Metum Regis Ethela
in Baludes Reals, ubi nunc morantur,
intraverunt, unde etiam eadem Insula
noque hodie Veneticā Lingvā Vecca Vene-
sia nominat: Veneti siquidem sunt Tro-
jani, ut Canit Cronica Veterorum. Post
Eccidit

Excidium enim Troja Aquilegia perman-
serunt, quam et fundasse referunt: quidam
autem Venetos de Sabaria fuisse opinant,
Sabaria verò habitata fuerat Longobardis,
in qua erat Generalis Schola Orbis Terra
Nationi, Poetarum Musis, et Dogmatibus
Philosophicis elucens et illustrata, Idolo-
rumque Erroribus diversis manipata, quam
quidem Archelaus Rex primitus devastavi-
vit, sed postea per Hunos de Cannonia ex-
pelluntur, nunquam Litora Fluvii Tycini ha-
bitare dimoscunt, qui et dicuntur Sapienses.
Postquam autem Rex Ethela Aquilegiam
expugnavit, inde venit in Forum Julij, ubi
Civitate Concordia occupata, in Mar-
chiam intravit Lombardia, in qua Trevisum,
Brixiam, Paduam, Cremonam, Veronam,
Mantuanam, Pergamum, Mediolanum, Fer-
rariam, aliasque plures Urbes Italia suo
Dominio subjugavit: Posthac Ravennam
adpropinquans, Arrianorum Archi. Presul,
qui in dicta Civitate contra Sedem Aposto-
licam fecerat elevari, XII Cardinales sua
Sectam

18
Sectam imitantes, Thesaurum habens co-
piosum, Civibus ignorantibus Hunos in Urbes
occulte intravit, Catholicos, qui erant in
ea potiores per ipsos fecit trucidari, promit-
tens Ethela, quod si sua Secta adhereret,
fuerisque Christianos persecutus, absque Sa-
tiga sua Sents, et Ripensis Romanam Ur-
bem, totam Italiam, et Affricam ejus Impe-
rio subjugaret, cumque Ethela Annuisset
plus amore Domini, quam Secta memora-
ta, cognito Romani Periculo, quod exinde
poterat Scolis suscitari, Romanum Anti-
stitem ad Ethelam transmiserunt, perentes,
ut exiret de Finibus Lombardorum, propter
quod ei & Censum persolverent, & Gentem
darent, quod vellet: Apostolicus itaque ad Ethe-
lam cum Crucibus, et Clero Romano prope-
ranse convenerunt in Campo ante Ravennam
locuturi, dumque in Equis uterque mutuo lo-
querent, graveque viderent, Regi admittere,
qua Romani postulabant, inter Colloquia
contigit Ethelam sursum Aspicere, serva-
reque Caput suum, in Aere Hominem pen-
dere

deve Gladium venentem versatilem, qui Ca-
put ejus auferre minabatur; Unde quidem Cor-
de pexterritus universas Petitiones annuit
Romanorum, et sic Apostolicus cum Gaudio
Romam rediit, et Rex Ravennam est ingres-
sus, in qua quidem Archi-Episcopum Arria-
num cum omnibus sequacibus, et Complici-
bus captivari faciens extorsit ab eo LX Mar-
carum Millia Auri, quos postea fecit omnes
jugulari. In his etiam diebus dum Ethela
Ravenna moraretur, Loard Capitaneus Prin-
ceps Militie Regis cum Hunorum Exercitu
intra in Apuliam, et Calabriam, ubi Regi-
nam Civitatem, et Cathonam, in qua Cartho-
natus habitavit, demolitur, et deinde Terra
laboris demolita usque Montem Cassinum
Exercitus vastat, inde tandem cum Victoria
Ravennam est reversus. His itaque sic per-
actis de Italia Rex Ethela rediit in Can-
noniam; Dum ergo rex Occidentem, Orientem,
Aquilonem, ac Meridiem longè lateque im-
perando extendisset suum posse, vertebat
in Animo transfricare, ut Aegyptios, Aethi-
osque
Subjugat

19
Subjugaret et Africam; Tunc interea Dra-
cangrum Regis Filiam Micola nomine sibi
adducunt ad amandum suam Formam hu-
manam pulchriorem, quam quidem adamas-
se interim perhibet, quod excessis modum
in habendo, et eadem enim Nocte cum ipsam
Carnaliter cognovisset, plus excesserat more
solito in potando, et Usu coitus pro velle con-
summaso, ex ejus Naribus supine dormienti
Sanguis est egressus, qui Locum liberum non
habens exeundi, in Meatum Intestinis intro-
ivit, ubi coagulando prepediens Anhelitum
Metum Orbis suffocavit. Micola vero de So-
mno excitata, dum suum Dominum crebris
Moribus excitasset, nec se movere potuis-
set, Corpus cernens frigidatum, et privato
Calore naturali, ejulando Cubicularios Re-
gios ad se evocans, suum Dominum excla-
mavit introisse universè Vivam Carnis; qui
quidem terribiliter exclamantes ad Palatii
Hostia universos Vigiles fecerunt currere,
sepelieruntque eum in loco superius memo-
rato cum Uela, et aliis Capitaneis. Divul-
gato

gato ergo ejus Obitu obstruxit Orbis Terrae,
et utrum plangeret Inimici ejus, vel gaude-
rent, hesitabant, Multitudinem Filiorum for-
midantes, qui quasi Populus vix poterat nu-
merari. Unum etenim ex Filiis post Epsum
credebant regnaturum, sed Duxici Asturia
Veronensis, ac Principum Alamannie, quibus
Rex Ethela in Collo residebat imperando,
in Partibus diversas Humorum Communitas
est divisa, ita quidem, ut quidam Chabam
Regis Ethela Filium ex Precorum Imperato-
ris Filia, scilicet Honorij genitum, alii vero
Aladarium ex Cremildi Germania Princi-
pissa procreatum, praeficere in Regem post
Ethelam nitebantur, quia vero Pars Sanior
Chabe adhaerebat, cetera autem Natio Alada-
rio, caproque uterque inceperunt impera-
re; Tunc Duxici Asturia que fovebat Ala-
dario, Praelium inter Ambos suscitatur, in pri-
mo ergo Praelio Aladarius superatur, in se-
cundo autem quod Sicambriae per XV. Dies
continuè committitur, Exercitus Chabe sic de-
vincitur

20
vincitur, et prostratur, quod per pauci Filii Ethela
Humiq; remanerent. Itud enim est Praelium
quod Humi Praelium Crumhelt usq; adhuc
nominantes vocaverunt, in quo quidem Prae-
lio tantus Sanguis Germanicus est effusus,
quod si Teutonici ob Tedecus non celarent,
et vellent purè reserare per plures Dies,
in Danubio Aqua tibi non poterat, nec per Ho-
mines, nec per Secus, quam de Sicambria usq;
Urbem Potentia Sanguine inundavit. Fu-
git igitur Chaba cum XV. Millibus Humorum
in Graeciam ad Honorium, et quamvis reti-
nere voluisset, et Graecia Incolam efficere, non
permansit, rediens in Scitiam ad Patria Na-
tionem, ac Cognatos. Qui dum Scitiam in-
troisset, mox incepit suadere, quod penitus
redirent in Pannoniam, Ultionem de Ger-
manicis accepturi. Remanserant quoq; de
Humis Uxorum Tria Millia ex Praelio
Crimildino, erepti per fuga, inter fugium
qui timentes Occidentis Nationes, in Cam-
po Chigle usque Arpad permanserunt, qui
se ibi non Humos, sed Taculos vocaverunt,

isti etenim Taculi Hunos sunt residui, qui
dum Hungaros in Pannoniam iterato cognov-
erunt remeasse, redeuntibus in Ruthenia Fi-
nibus occurrerunt, insimulque Pannoniam con-
questatam, partem in ea sunt adepti, non tamen
in Plano Pannoniae, sed cum Blactis in Mon-
tibus Confinii sortem habuerunt, unde Blac-
tis commixti literis ipsorum uti perhibent,
isti quippe Taculi in Grecia perisse Chabam
putaverunt, unde Vulgus adhuc loquitur in
communis: Tunc redire debeas dicunt receden-
ti, quando Chaba de Grecia reversus; iste
igitur Chaba Filius Ethela est legitimus ex
Filia Honorii Imperatoris Graecorum geni-
tus, cui Edemen, et Ed Filii sui sunt voca-
ti; Edemen autem cum Hungari in Panno-
niam Secundario sunt reversi, cum ma-
xima Familia Patris sui, et Matris intro-
vit. Nam Mater ejus de Corosminis orta
erat; Eed vero in Scitia remansit apud Ba-
trem, ex isto enim Chaba Generatio Absa
egressa. Cum igitur Chaba adiens in Scithiam
Nobilitate

24
Nobilitate Genitricis in communi se jacta-
ret, Hunorum Nobilitas Ipsum contemne-
bat, asserentes eum non verum esse Hunum
Regni Scitia, sed quasi Missitabium
extera Nationis, propter quod ex Scitia U-
xorem non accepit, sed traduxit de Gente
Corosmina, postquam autem Filii Ethela
in Praelio Crunhelt cum Gente Scitica feri
quasi deperissent, Pannonia extitit, X. Annis
sine Rege, Sclavis tantummodo Graecis, Feu-
tonicis, Messianis, et Ulahis Advenis re-
manensibus in eadem, qui vivente Ethela
populari servitio sibi serviebant. Surre-
xit tandem Zvasaplus Filius Moros Prin-
ceps quidam in Polonia, qui Practa subju-
gando Bulgavis, Messianisq; imperabat,
incipiens similiter in Pannonia post Hun-
norum Exterminium dominari. Hunc qui-
dem Hungari de Fluvio Hung variis Mu-
nerib; allectum, et Huniciis explorantes, con-
siderata Militia illius immunita, Ipsum
Zvasaplus Irruptione subita prope Fluvium
Racis juxta Parthida in quodam Oppido,
cujus

cujus interrupta adhuc eminent, cum tota
Militia peremerunt, et sic Pannonia Boju.
lib, qui superius sunt Notati, inceperunt
dominari. Tradunt quidam, quod Hungari
Moros non Zvataplug in Secundo eorum Le.
ditu in Pannonia reperissent principantem,
hoc idcirco esse habet, quia Moros Pater eius
Nomine Major erat, sed confectus Senio re.
pauabat in Castro, quod Dexprem nominat,
audito Infortunio, quod Filio acciderat Mor.
te subita ob Dolorem sibiivit Vitam suam. Fi.
lius vero in dominando novus erat. Expli.
cit Liber primus de primo Introitu. Incipit
... igestis igitur Hunor, Secundus Liber de
Reditu . . . Natalibus Præliis felicibus, et
Sinistris quotiensq; sua loca immutaverint,
nunc videndum est, quò tempore redierint
in Pannoniam iterato, et qui fuerint redeun.
tium Capitanei, quantumq; Numerus Ar.
matorum, presenti Opusculo apponere di.
gnum duxi. Imperante igitur Ottone Sve.
vo in Germania, et Italia, in Francia Lo.
dovicò Regis Lotarij Filio, et Graciam

Antonij

Antoninò Duxò Filio Theodori gubernante.
D. CCC. LXXII. Anno ab Incarnatione Je.
su Christi Hunni sive Hungari denuò in.
gressi in Pannoniam, transierunt per Regna
Dessorum alborum Comanorum, & Civitatem
Sijò, et deinde in Fluvio Hung vocato, ubi
Castrum fundavere, resederunt, à quo qui.
dem Fluvio Hungari à Gentibus Occiden.
tis sunt vocati, cumq; et alia VI. Castra
post hunc fundavissent, aliquandiu in
illis partibus permansere: Tandemque
Zvatapolug interemptò, quemadmodum su.
perius est Narratum, in VII. Exercitus
sunt divisi, ita quidem, ut unus Exercitus
sine Centurionibus, Decurionibusq; unum
haberet Capitaneum, cui tanquam Duci
deberent unanimiter intendere, ac parere.
Habebat enim unus Exercitus XXX. Millia
Virorum Armatorum, exceptis Decurionibus,
ac Præfectis. Egressi ergò Vexillis erectis
cum Uxoribus, Liberis, et Armentis, Danubiù
in Pest, et in Portu Zub transierunt, ubi
Castrum quoddam circa Danubium, in quo
erant

erant Milites Erataplug recollecti, qui fuere
exesti per Fugam, quando Dominus Ipsorum in-
terierat, expugnarunt, in quo quidem Affine
Morot nimis Vesulum cum aliis perimentes
usque hodie Fabulosè Morot Ipsum fuisse
asseverant, ex istis ergo Capitaneis Arpad
Filius Almi, Filii Elad, Filii Uger de Gene-
re Turul, rebus ditior erat, et potentior
Gente: Atque igitur Arpad cum Gente sua
Ruthenorum Alpes prior perforavit, & in
Fluvio Ung primus fixit sua castra, eo
quod ejus Prosapia ista præ cæteris Sci-
tie tribubus Prærogativa investitæ Digni-
tate, ut Exercitum præcedit in eundo, re-
trograditq; redeuntem, et cum transmea-
tò Danubiò Pannoniam introissent, Ipse
Arpad in loco illo fixit Tabernacula, ubi
modò Albana Civitas est fundata, illeq;
Locus primus Descensus existit Arpad
Ducis; Alterius verò Exercitus Capitaneus
Zobole vocabatur, qui in eo loco fixit sua
Castra, ubi modò Chakewara jacet deso-
lata,

23
lata, ab isto Zobole Generatio Chaki esse habet.
Tertii quidem Exercitus Julia fuit Capitaneus,
hic jacet, cum aliis Pannoniam introisset, in
partibus Erdevelu tandem habitavit. Sed quar-
ti Capitaneus Ux est nominatus, iste circa
Flumen Sojo sua Tabernacula fixisse per-
hibet; Quinti verò Exercitus Cund est di-
ctus Capitaneus, hic circa Nijr habitavit,
hujus Filii Cusid, & Cupian sunt vocati.
Sexti ergo Exercitus Sesti Ductor fuerat, iste
circa Polgocha primitus habitans, exinde
Messianis, & Doemis extirgatis tandem in
partibus Nitria sepius fertur habitasse,
ex isto Luard oritur Tribus, et Cognatio. Se-
ptimi siquidem Exercitus Werbulchu Dux
est dictus, hic in Zala circa Lacum Poloton
descendisse perhibet; pro eo enim Werbul-
chu est vocatus, quia cum Arus ejus in Bra-
lio Crimildino per Teutonicos fuisset inter-
fectus, et id ei pro certo constitisset; Volens
recipere Vindictam super eos, plures Germa-
nicos assari fecit super Veru, & tanta Cru-
delitate

delitate in eos dicitur exarsisse, quod quorum-
dam quoque Sangvinem bibit sicut Vinum.
Isti quidem Capitanei Lora, Descensumque sicut
superius est dictum, sibi elegerunt, similiter
et Generaciones alia, ubi eis placuit eligentes,
Cum autem resedissent Pannoniam occupata,
tandem Moraviam, & Boemiam Donis omnibus
spoliarunt, Warasilaus eorum Duce in Prelio
interfecto. Post hac vero Carinthiam hostili-
ter advenientes, ultra Castrum Leopah Inera-
nia Dux Gotfridus Nomine, Duxque Ebux-
hardus cum Aquilegiensi Patriarcha ipsis
occurrentes atrociter insimul pugnaverunt,
et quamvis ex Hungaris plures corruissent
in Prelio memorato, uterque Dux occidun-
tur, Patriarcha per Fugam liberato, abin-
de spoliata Carinthia, Styria, et Carnio-
la, cum maxima Preda in Pannoniam re-
vertuntur. Conradus vero Imperator ut
audivit Lacerationem Gentis sue, exiens
de Italia intravit Augustam Svecie Ci-
vitatem, ut exinde in Hungariam introiret,
Hungaros

24
Hungaros invasurus. Sed interea Roma Del-
tum Generatur intestinum, & Cesar Romam
redit: Tunc Hungari exeuntes intrant in
Bulgariam, ex qua Armenta, et Captivos ex-
trahunt infinitos; Redeuntes tandem cum
Victoria in Pannoniam: Tempore iterum alio
per Forum Julij intrant Lombardiam, ubi
Luitardum Wercellena Civitatis Episcopum
Imperatoris Caruli Consiliarium fidissimum
occidentes, ex Ipsius Ecclesia Thesaurum ma-
ximum rapuerunt, totaque bene Lombardiam
demolita cum maxima Preda in Pannoniam
revertuntur. Post hac Saxoniam, Turingiam,
Sveviam, Reno circa Maguntiam transpa-
sato, Orientalem Franciam, & Burgundiam
demoliri Ecclesias etiam plures destruxerunt,
et cum Reno in Constantia in Reditu per-
transissent, et cum maximo onere venissent
in Bavariam, circa Castrum Abah Alaman-
nicus Exercitus ipsos invadit ex abrupto,
quibus Viriliter resistentibus Prelio confecto
Teutonici Sagittis devincuntur, ubi Capite
Hertrichus

Hertnidus de Crauchunbrae Imperator,
vis Mariscalcus, id est Militia sua Prin-
ceps, et alii quam plures Nobiles cum eodem,
et licet inestimabilem Pecuniam pro Redem-
ptione eorum tradidissent, ante Ratisponam
in Signum positi Sagittis crudelissimè Ci-
vibus in Muro stantibus, et admirantibus
perforantur, et sic tandem cum Victoria, &
Præda maxima ad propria revertuntur.
Transactis igitur paucis Temporibus, Lel, et
Dulchu per Communitatem Hungarorum
in Tentoniam destinant, et cum Augustam
pervenissent ultra Fluvium Lih in Prato
fixere sua Castra, Civitatem diuturnis, et
Nocturnis Bellis molestantes, cumque subitis
Saltibus capere non valerent, obstinati no-
lentes recedere de Suburbio. Urvicus E-
piscopus cum Civibus ad Casarem missis
Nunciis Animant eum, ut succurrat Civita-
ti, quia Hungari obsidentes eos, licet sint
plurimi, non se custodiant, qui facillimè po-
terunt debellari. Egressus itaque Imperator
de Ulmensi Curia, veniens celeriter, & abscon-

se

25
se exploratō Processū, et Exercitū Hungarorū,
in Hora Tertia, cum plueret, irruit super eos,
et unum Exercitum viciniorē Civitati festi-
nans debellavit: quō Visō Lel, et Dulchu Fu-
ga Remedium queritantes, in Navem se col-
ligunt, submittentes se per Danubium, ut
Fugiant in Hungariam; qui quidem in Trans-
itu Ratispona captivati Casari transmissi-
tuntur, quos Casar Iudicio Suspendii con-
demnando Ratispona fecit occidi in Patibu-
to. Quidam verō Ipsos damnatos aliter fa-
bulosè asseverant, quod Casari presentari
unus illocum cum Tuba in Caput ipsum
Casarem occidisset feciendo, que sanè Fa-
bula verosimili adversa, et credens hujus-
modi Levitate Mentis denotat. Nam Per-
sona eximiosè ligatis manibus Conspectui
Principum presentant: verum quidem est,
et Libri continent Cromicarum, ut blasphema-
ti audaciter Casari muriosè sint locuti, as-
serentes, quod si ipsos occidi fecerit, de Gen-
te sua de cætero nullus captus vivere posse-
rit,

rit, sed vel in perpetuam tradet, Servitutem,
aut nullo Iudicio precedente occidet, quod &
factum est, quia ut Hungari audierunt, ut
Caesar sui ipsos occidisset, omnes Captivos
Tentonicos tam Mulieres, quam parvulos usq.
ad XX. Millia jugularunt. Alius vero Exc.
citus, qui distabat ab Augusta, impetum Sa.
xaris ut praesensit super Socios, in unam Syl.
vam se collegit, et ut ejus Exercitum disper.
sum recognovit, persecutus est majorem A.
ciem Gentis suae, quae tendebat versus Re.
num, quem in Campo conjungens cursitan.
do se insimul adunavit sicut Apes, quos
Sagittis vulnerando nec descendere, nec re.
cedere permiserunt, qui se tandem velut
mortuos in Manus dederunt Hungarorum,
quos quidem ut ceperunt, omnibus caput de.
truncarunt, pro Exequiis Sociorum. Fuerant
autem Numero Milites, et Scutiferi quidem
Octo Millia, quorum Capita sunt truncata.
Abinde egressi postmodum Danubii Fluvium
in Ulma transierunt, et ad vultense Ceno.
bium

26
bium cum venissent, Thesaurum magnum
exinde rapuerunt, et post haec tota Svevia
demolita Renum Vuormaciae transierunt,
ibique duos Duces scilicet Loteringie, & Sve.
viae cum maximo Exercitu contra eos veni.
entes invenerunt, quibus devictis, et fugatis,
tandem Franciam intraverunt, ubi Christianis, et
Cenobitis Persecutio valida facta est per eos.
dem, exinde autem egressi usque Fluvium
Rodani Ragusium venientes, duas Civitates
scilicet Segusam, et Taurinam spoliarunt,
per Alpes Italia sibi Viam preparando, et
cum planum vidissent Lombardia, concita.
tis cursibus Spolia multa rapuerunt, et sic
tandem ad propria revertunt: Postquam
vero Lel, et Bulchn, ut superius est narra.
tum, interissent, Exercitus sibi non in.
trans ulterius in Germaniam, nam Fran.
cia, et Germania unanimiter concordantes
simul in unum adunati venientibus Hun.
garis deberent resistere neque Vitam, pro.
pterea Hungari in Alamanniam neque
tempora Regis Stephani semper ire dubi.
tabant.

tabant, ne Sens Occidentis eos invaderet simul
adunata: Postquam autem Italiae Provincias
aliquas spoliassent, V. Annis fuere sine mo-
tu; Tandem in Bulgariam advenientes, usque
Adropolim pervenerunt, dumque Exercitum
super se venientem non vident, usque Con-
stantinopolim venientes descenderunt prope
Murum: Tunc Graecus unus magnus sicut
Gigans emittitur, qui duos Hungaros cum
eo luctari postulabat, vociferans in hunc
modum, ut si ambos Hungaros in Terra
non prostraret; Et tunc Graecia censualis
Hungaris subjaceret, cumque idem Graecus
Exercitui esset plurimum infestissimus,
quidam Hungarus Botond dicitur, Graeco
opponitur ad luctandum, Areaque prepa-
rata arrepto Dolabro, quem ferre conserve-
rat, super Portam Urbis, quae Area erat, pre-
cucurrit, tantamque Fissuram in ea fecisse
dicitur cum Dolabro uno ictu, ut Graeci pro-
pter Monstram ipsam Portam resarcire no-
luerunt, quo quidem facto ad Arcem luctan-
do inermis aggressus, et ad Spectaculum
Hungari

44
Hungari in Equis, Graeci ad Muri Propugna-
cula convenerunt, cumque Graecus exisset de
Urbe iturus ad Arcem, vidit Botond solum
stantem paratum ad luctandum, exclamavit
quaeve alium Hungarum non adjungeret sibi
in Auxilium: Tunc Botond aggresso Gysso sic
eum comprehendisse perhibet, ut praeterit
parva Hora in luctando, quod Graecus pro-
stratur non valens resurgere ullò modo: quo
visò Graecorum Imperator, et alii Graecorum
Proceres, Imperatrix etiam cum suis Dispo-
sitis de Muro egredientes ad sua Palatia per-
reperunt, pro Summa Verecundia, quod ac-
ciderat, reputantes, et licet Graecus sic alius
superviveret eum fracto Brachio, Occasio ta-
men sibi fuit ipsa Lucta Mortis suae. Obten-
to itaque Hungari Certaminis Bravio, pro
Censu postulando ad Graecos Nuntios desti-
nant, quibus Imperator subridendo nullum
Verbum dicit, respondisse: Tunc Hungaricum
Tocum eorum Duce Consilio inito egressi de
Loco illo, totam Graeciam, et Bulgariam spoli-
antes, ex ipsis Aurum, Gemmas, Lapides pre-
tiosas

tiosas, Captivos sine Numero, et Armenta
infinita rapiunt, redeunt tandem cum
Pauis in Pannoniam. Istud etenim exi-
sit ultimum Spolium, quod fecere Hunga-
ri sub Reu Paganismo constituti. Commu-
nitas itaque Hungarorum cum suis Capi-
taneis, seu Ducibus, quos pro Tempore pra-
ficere usa erat, usque Tempora Ducis -
Seicha hinc inde hunc Mundo Spolia, et
Pericula dimoscitur inuasisse. Anno vero
Dni Incarnationis Nongentesimo Sexa-
gesimo Septimo. Seicha Dux diuino pre-
monitus Oraculo genuit Sanctum Regem
Stephanum, Mihal vero Frater Seicha ge-
nuit Watal, et Zar Ladislaum. At Rex
Stephanus plures quidem Filios genuit, sed
super omnes unum genuit Emricum nomine
DEO, et Hominiibus Honorabilem; Sanctus
namque Rex Stephanus coronatus, et tan-
dem Duce Cyprian interfecto, Iula Trun-
culo suo cum Uxore, et duobus Filiis de
Septem Castris in Hungariam adducto, &
adjuncto

28
adjuncto Septem Castra Pannonia: Post haec
cum Reu Bulgarorum Duce, et Sclavoru
preliatus est, quo devicto, de ipsius Beoan-
ro Beate Virginis Ecclesiam de Alba dica-
re non omisit, quam fundasse perhibetur.
Postquam autem magnificavit Dnus Misericord
suam cum Beato Rege Stephano, subiecitq;
Ejus Dominio multarum Gentium Nationes,
statuit Compis hujus saeculi depositio Regni
Diademate renunciare, Dique Solius Lex-
vitis exterioribus Curis expeditus dedi-
tus esse. Coronam vero Regni Emrico
Duci suo Filio se daturum disposuit; E-
rat enim Beatus Rex Stephanus literan-
tus, Naturali quoque Ingenio celsis eru-
ditus, similiter et Emricus: Cum itaque
Scitissimus Pater Curam Ministracionis
gubernandi Filio Scitissimo committere
intenderet, Dux Ipse Morte est preventus.
Flevit ergo cum Pater ejus insolabiliter,
totaque Hungaria, & pra nimio Doloce,
ai Tristitia incurrit Aegritudinem, pe-
dum enim dolore urgebat: Nam maxi-
me

mè ea propter, ut de suo Sanguine dignus
nullus esset Regni Coronâ sublimari,
et qui ipso Mortuo Gentem tam Novellâ
in Fide Catholica posset conservare: Intereâ
verò Viribus Corporis capis repente
destitui, et gravatum Langore se sentiens
misit Nuncios festinantèr, qui Warul Fi-
lium sui Patruelis de Carcere Nitricæ edu-
ceret, quem Ipse post eum Regem faceret
super Hungaros: quò Audito Kÿsta Regi-
na, habitò Consiliò Infidelium misit Co-
mitem Sebus, qui Regis Nuncium preve-
niens Warul Oculos effoderet, Auresq; ejus
Plumbi Infusione obscuraret, fugeretq; e-
abindè in Doemiam, quem cum tandem
Regis Nuncios ad Regem adduxisset, a-
marè flevit super Casu, qui acciderat: Con-
vocatis igit; ad se Andrea, Delâ, et Luentâ
Filiis Zarladislai, consuluit eis, ut in Doe-
miam fugerent festinantèr. Sanctus au-
tem Rex Stephanus XLVI. Anno sui Re-
gni, in Die Assumptionis Beatae Virginis
migravit

29
migravit ad Dñum, sepultus est Alba
in Ecclesia Beatae Virginis Floriosa: Con-
festim igit; Hungaror; litara in Luctum est
conversa, et omnis Populus Regni plan-
xit tam Scissimum Regem Ululatû ma-
gnò, Juvenes eorum, ac Virgines, scaldidò
induti Vestibus per Triennium Choreas
non duxerunt: Regina verò Kÿsla Consi-
liò Iniquorum Petrum Venetum Filium
Sororis suae, cuius Pater Dux fuerat Vene-
torum, Regem fecit super Hungaros, ut
prohiberi posset motus suae Voluntatis
perficere, Regnumq; Hungariae amissâ
libertate Teutonicis subderet: Postquam
autem Petrus regnare incepisset, omnem
Mansuetudinem Regiæ abiecit Majestatis
et Furoris Teutonicò decariens Regni Nobi-
les contemnebat cum Alamannis, et Lati-
nis, Dona Terra superbo Oculò, et insatia-
bili Corde devorando: Munitiones autem,
Castra, et omnes Regni Dignitates ab Hun-
garis auferens tradebat Teutonicis, et La-
tinis

timis. Erat quoque Idem Lascivus ultra Modum,
cujus Satellites Turpitudinem intemperata
Libidinis operantes, Uxoribus, Filiisque Hunga-
rorum, ubicunque Petrus Rex ambulabat, vio-
lenter opprimebant, nullus etiam eo tempore
de Uxoribus, Filiisque castitate certus erat pro-
pter Insultus Aulicorum Petri Regis. Viden-
tes igitur Principes, et Nobiles Regni Mala Gen-
tis suae, quae fiebant contra Legem, commu-
nicato Consilio rogaverunt Regem, ut suis
injungeret à tam detestabili Opere desiste-
re sine Mora: Rex vero Nationis Faustum
inflatus, ac Furoris Malitiam, quam in Cor-
de gerebat occultando, cum toto Veneno effu-
dit in Publicum ita dicens: Si aliquamdiu
sanus ero, omnes Iudices, Spectabiles, Cen-
suriones, Principes, et Potestates Statuam
Teutonicos, et Latinos, Terramque Hun-
garie Regni Hospitibus adimplens in Do-
minium tradam Teutonicis. Hoc itaque
fuit Discordiae Seminarium inter Petrum
Regem, ac Hungaros. Anno ergo Regni
Petri

Petri Tertio. Principes, et Nobiles Regni
Hungariae Episcoporum Consilio in unum
convenerunt contra Petrum querentes soli-
cite, si aliquem de Regali Genere possent
reperire, qui esset idoneus Regnum guber-
nare, eosque à Petri Tyrannide potenter
liberare, cumque in Regno talem invenire
potuissent nullo modo, ex semetipsis quen-
dam Comitem nomine Aba Sororium Petri
Regis Stephani super se Regem praefecerunt.
Aba vero Rex congregato Exercitu Hun-
garorum processit contra Petrum pugna-
turus; Cernens autem Petrus Hungarorum
Adjutorio se privatum, fugit ad Henri-
cum Caesarem in Bavariam petiturus Au-
xilium sibi dari. Petro itaque de Regno
effugato illi Tyranni, quorum Consilio
afflicti erant Hungari, sunt detenti, ex
quibus unum in Frustra conciderunt, O-
culos duorum Filiorum ejusdem exuentes,
alios vero in Manganidis ferreis confre-
gerunt, quosdam Lapidibus obruentes:
Sebus

Sebus verò, qui Wazul Oculos eruerat, Be-
dibus confractis, à Manibus in Rota per-
emerunt. Abba verò Regem consecratò ea
que Petrus Statuerat, in irrisum revocans,
Hungarorum Scita jussit observare. Ter-
tiò autem Annò Abbe Regis descendit Pe-
trus Rex cum Henrico Cesare ducens ma-
ximum Exercitum contra Abam, quod Abba
dum scivisset, Nuncios mittens ad Cesarem,
probari si cum eo Pacem posset ordinare,
vel minimè. Cui Cesar in respondendò
se ostendit Inimicum, intellectoque ùt inten-
deret restituere Petrum Hungaris, iratus
invasit Austriam, et usque in Fluvium Trem-
se spoliavit, et post hæc est reversus. Tan-
dem quoque missò Exercitum in Carinthiam
pro Spolio faciendò, cum indè redirent One-
rosi, Gottfridus Austriæ Marchio circa
Petoviam Insultum faciens super eos, eorundem
Spolia fertur abstulisse. Tunc enim Au-
stria non Duces, sed habebat Marchiones,
cumque eò tempore Colonia degeret Imper-

rator

rator, auditò, quòd Hungari lacerassent
Teutonicos sine Causa, cum Principibus
Alamannia Consilium inuit, qualiter ab
Hungaris illatam sibi Injuriam Injuriam si-
mili propulsaret. Movit itaque Expediti-
onem ingentem, et Consilio Ducis Ratislai
Boemorum ex Aquilonali parte Danubii
venit ad Hungaria Confinia: Legati verò
Abbe Regis, et Hungarorum promittebant
Cesari, ut in omnibus satisfacerent, nisi quia
Petrum in Regem non susciperent, quòd Ce-
sar summo opere perficere affectabat. Obliga-
tus enim erat ei Juramentò, ut ipsum in
Regnum Hungaria iteratò collocaret, cum
autem Hungari Petrum non admitterent,
missis Muneribus, dataque Fide, quòd Capti-
vos Teutonicorum liberè permitterent re-
meare, Cesar Consilio inductus Ducis Lo-
teringia, et plus allectus Muneribus, re-
diit Pirantiam Burgundia civitatem; Ex-
hinc ergò Rex Abba Securitate accepta
cepit esse insolens, et Seviebat superbe

in

in Hungaros, Nobiles contemnens, sed et
Iurjurandum pro Nihilo reputabat violare.
Hungari vero nolentes id ei sustinere, con-
spiraverunt, ut eum Morti traderent, et occi-
derent: Sed quidam prodidit Consilium, ex
quibus, quos capere potuit, sine Iudicii Cra-
mine interfecit, quod ei exitit in summum
maximè Detrimentum: Nam Viros Quin-
quaginta consiliandi causâ in unam Do-
minum evocavit, quibus in eadem inclusis,
Crimen non confessos, nec convictos legibus
Caput fecit detrunari; unde Deatus Leu-
vardus Chenadien Episcopus lanonicâ Severi-
tate Regem corrigiens prædixit sibi Peri-
culum imminere: Tunc quidam ex Hun-
garis fugientes ad Casarem locuti sunt con-
tra Abam dicentes, quod pro Nihilo Iura-
mentum reputaret violare, Nobilesq; qui
eum Regem fecerant, contemnebat, quibus
dixit Imperator, oportet ergo, ut Captivos
reddat Damna emendando, Caesar igitur
Hungar

Hungarorum animatus Consilio, cum Exer-
citu Norico, et Doemico Austriam introivit
dissimulans se in Hungariam intraturum,
sed simulans cum Aba concordare: Tunc
Nuncii Aba Regis repetebant incessanter
à Casare Hungaros, qui ad Casarem fuge-
rant, conquerebant, ac dicentes Prædones, &
Latrones ipsos esse, Inerregue inter Ca-
sarem, ac Hungaros præcipuos Intentores;
ideoque huiusmodi Iniquitatis Artifices
in Manus Aba Regis tradi oportere, quod
facturum se Casar promisit ullò modo: con-
citato igitur cursu invasit Fines Hungariae
intrans per Supromium, et cum vellet in
Dobut pertransire non poterat propter A-
quas: Hungari ergo, qui erant cum Casar-
e, et Petro Rege, duxerunt Casaris Exerci-
tum sursum iuxta Flumen Rebeche, et
utraq; Flumina totâ Nocte Equitando
ortu Sole facili Vadu transierunt; occur-
rit autem ei Rex Aba in Menfeu cum Mul-
titudine Armatorum nimis presumens
de

de Victoria, quare Davari quidam nuncia,
verant ei Casarem cum Panic introisse,
Ei ut dicit, Aba Rex Victoriam habuisset,
nisi quia Hungari quidam Amicitiam Pe-
tro reservantes, super Terram sua Vexilla
projecissent, et fugissent: Commissio igitur
Prælio diu, et acriter; Tandem Casar divi-
nus: Abaverò Rex fugit versus Tizam,
et in Villa quadam in Scrobe veteri ab
Hungaris, quibus regnans proceverat, jugu-
latur, et juxta quandam Ecclesiam sepe-
latur; Post aliquot autem Annos cum esset
effossum Corpus ejus de Sepulchro, Juda-
rum, ac ipsius Vestimenta invenerunt
incorrupta, et Loca Vulnorum resanata,
sepelieruntque tandem Corpus ejus in pro-
prio Monasterio: Et Sæptuaginta etenim
in illo Prælio sine Numero ceciderunt, un-
de idem Locus, ubi Prælium est commissum
eorum Lingua usque hodie Florum Pajur
est

33
est vocatus, et Wearmemur nostrâ Lingvâ.
Casar verò obrentâ Victoriâ descendit Al-
bam Civitatem, ubi Petro restituit Regnum;
Et sic tandem est reversus Ratisponam.
Rege ergo Petro, et Hungaris, qui cum
in Regnum redierant, Vires, et Potentiâ
resumentibus ceperunt esse insolentes,
quâ de Causa omnes Hungari sollicitè in-
tendebant, qualiter Ammotò Petro Filios
Zarladiislai reducere potuissent, dum
autem ista ita fierent, Andreas, Dela, &
Luenta de Doemia in Poloniam transeun-
tes à Misca, Polonorum Duce Amicabili-
ter recepti, ubi Dela Pomorania Ducem
Duello devinens, Filia Miska sibi datur
in Uxorem, quod Andreas, et Luenta e-
greferentes, nè ipsius Nomine viverent
in Polonia, in Rutheniam transierunt. Et
dum ibi à Duce Sodomexia propter Petrum
Regem suscepti non fuissent, ad Terram
vadunt deinde Comanorum, qui cum eos
perimere cogitarent, credentes ipsos Explo-
ratores

ratores Regni sui; Tandem rex Captivum
Hungarum recogniti optimè deinceps per-
tractant; Interea verò Petrus Rex Hungaros
priori gravamine cepit molestare: Tunc in
Chenad omnes in Unum convenerunt, Consi-
lioque habitò communiter pro Filiis Larla-
distai transmittunt, ut ad Regnum roma-
rent, qui cum in Pest advenissent abscon-
sisti poterant, statim in Curia Petri Regis
unà Nocte in Equis velocibus per Nuncios triu-
Fratum proclamant, quod omnes Teutonici,
et Latini ubicunque inventi, perimant, et
resumat, ritus Paganismus. Manè ergò
facto sciscitatus Petrus Facti causam pro-
certo recognovit Ipsos esse in Hungaria,
et licet immensò Dolore tactus esset, se la-
tum demonstrabat: tunc clam mittens suos
Nuncios, ut Albam occuparent, revelatò
Consilio Hungari per omnia loca incipi-
unt rebellare, occidentes unò Tempore Teu-
tonicos, et Latinos, Mulieribus quoque Infan-
tibus, et Sacerdotibus, qui per Petrum fue-
rant prepositi Plebani, et Abbates non par-
centes

centes, et cum in Albam nequisset introire,
arrestà Fugā ivit versus Musum, ubi Exercitus
venisse contra eum pertibet, indeq̄ decli-
nans equitavit festinantèr versus Albam: Li-
ves etenim demandaverant, quod rediret, et
Civitatem sibi darent; cum verò in quandam
Villam circà Albam pervenisset, subito Exer-
citus ipsum circumdedit, ubi Captivatus O-
culi eruant, licetque superviveret, in Mero-
re Anni finiens vitam suam, Quinq̄ Ecclē-
sias subtercatur, quam fundasse pertibet:
tunc tres Fratres Albensem ingressi civita-
tem, ab omnibus Episcopis, Nobilibus, omniq̄ Po-
pulo cum summa laude sunt suscepti, et
Andreas Avò potior in Regni Solum subli-
mat, quidam autem istos Fratres ex Duce
Wazul progenitos asseverant ex quadam Vir-
gine de Genere Tatun, non de vero Thoro ori-
undos, et pro tali Missitalia illos de Tatun
Nobilitatem invenisse, firivolum pro certo
est, et pessimè enarratum, absque hoc namq̄
Nobiles sunt, et de Sciria oriundi, quia isti
sunt Filii Larladistai; Gerardus ergò Episcopus
de

de Chamad in istis casibus in Pest per Hun-
garos de Monte submissus in Diga
coronatus, qui Monachus prius fuerat de Rosa,
censi Abbatia, qua est de Territorio Aquin-
legiae, deinde Barrooniam ingressus in Deel
fuit diuinus Eremita: cum igitur Andreas Dia-
dema Regni suscepisset cum Floricio Poemis,
et Colonis Guerram dicit tenuisse, quos supe-
rans debellando tribus Annis fecisse dicitur
Censuales, propter quod Henricus Imperator
descendens usque Bodoct V. Mensibus Albam
obsedit Civitatem, ubi tandem sic Viribus, et
Potentia dicitur defecisse, ut ipsius Tentorii,
et Latini in suis Tentoriis Noctis Tempore
se vivos sepelirent, nam Hungari in obscuris
in eorum castra descendentes eos crudeliter Sa-
gittis enecabant; Tandem vero Caesar ille du-
ctus penuriam a Rege Andrea, et Hungaris
Veniam cepit postulare, quod omnia Onera
dimitteret in Hungaria praeter Equos, face-
retque Insjurandum, ut deinceps nec ipse,
nec ipsius Successores contra Regnum Hun-
gariae Hostili Manu in Hungariam intro-
irent

35
irent, nec etiam de Bodoct moveret interea
suos pedes, donec Sophiam suam Filiam Sa-
lomonis Regi de Alamannia ductam trade-
ret in Uxorem, quam primitus Filio Regis
Francia cum maximo dederat Sacramento;
Aet vero habitis Conciliis misericorditer ei-
dem dicitur indulgisse, qui Amoto suo Castris
primum descensum in Monte Darsumus
fecisse comprobatur, quia vero Fame, ac siti
defecerant in eodem loco, ex parte Regis Ho-
tus, et Cibus in maxima Copia fuit mini-
stratus, indeque crapulati quam plurimi,
cum Caesaris Vigiles in castris Obsutibus -
Hungaros vidissent, hinc inde equitantes,
in factis Fraudem interesse crediderunt,
quod Exercitui declarantes dixerunt, ut ad
persequendum eos advenisset, et quamvis
plures in Feretris habentes purpurea lecti-
sternia Agritudine fatigati ducerent, di-
missis Feretris, et lectis purpureis Equos
ascenderunt, orto Sole Villam Ursi con-
iungentes, et cum Castellanus, qui in Porta
erat,

erat, cognovisset, quod Sens Armata per aspe-
ras, et inmeabiles Indagines dimissâ viâ
Regiâ pertransiret, cum suis se Armavit,
dumq; transeuntem Turmam à longè aspi-
ciens tueret, egroti, qui dimissis Feretris, &
Lectisermis in Monte Darsunus in Equis
equitaverant, allocatis Curribus per Inda-
gines transiebant, quorum Scutiferi, ut retrò
viderunt Aciem Castellani, derelictis Curri-
bus, et Dn̄is ^{seorsum} Currens, sicut melius potue-
runt, abfugerunt: tunc Rustici venientes
Currens auferendo Dn̄os in Curru occiderunt,
Cadavera in Aquas abiacantes, in quibus
quidem Agrotis quidam Milites, aliqui Co-
mites nonnulli fuere Marchiones, unde usq;
hodie in Transitu ipso Equorum Ferramen-
ta, Gladii, et plura his Similia Aquis exsic-
catis solent inveniri: Mons verò Darsunus
propter Lectisermia sic relicta, que fuere
purpurea, de Ferriculis extitis nominatus.
Post Mortem itaque Scti Regis Stephani trans-
acti sunt Anni Undecim, Menses Quatuor,
usq;

36
usq; ad Annum primum Imperii Andree
Regis: Interea verò Petrus Rex primo, et Se-
cundo regnavit Annis V. et dimidiò: Abave-
rò regnavit Annis tribus: Andreas autem
confectus Senio Annò Imperii sui duodecimò
Filium suum Salomonem adhuc Puerulum
cum Consensu Fratris sui Bele, et Filiorum
ejusdem scilicet Geiche, et Ladislai Regem
constituit, ipse autem obiit Annò Regni sui
Decimò Quintò, et in Tihon Monasterio pro-
prio cum David suo Filio sepelitz; post hunc
regnavit Denijn Bela: quò regnante Hunga-
ri Fidem derelinquunt, et Daptismum An-
no in Fide oberrantes, ut nec Lagan, nec
Catholici viderent, postea tamen motu pro-
prio Fidei adheserunt. Isse enim omnia
Fora die Sabbati esse voluit pro venden-
do, ac emendo, Dixanciosque currere se-
cui per Districtum Regni sui, qui Denarius
argenteis multum per Jus scilicet XL.
Cambii debuit, unde usque hodie Denarii
XL. Pro Aurum appellantz, non quod sint
Aurei

auri, sed quia Denarij XL. argentei valebant
Bizantium unum; Regnavit autem duobus An-
nis, et in Tertio migravit ex hoc Saeculo, in suo
Monasterio dicto Scengard sepelitur: Hic enim
calvus erat, et colore brunus, propter quod suum
Monasterium diminutive sicuti erat Ipse locus,
pore dispositus sic vocari iussit; Tandem vero
inter Salomonem, Ladislavum, et Reicham gra-
vis Discordia suscitatur, Alumnus Patria inter
se dividuntur, quidam enim Salomoni, aliqui
Ladislavo, et Reichae adhererunt: Rex autem
Salomon Caesarem suum Socerum contra La-
dislavum, et Reicham per Nitriam cum Cae-
saris maximo introducit, qui Viciam perve-
niens Ladislavi Exercitum speculato finxit se
infirmum, per Posonium in Austriam est
reversus. Dimisso de Boemis, et Moricis suf-
ficiens Auxilio Salomoni: Tunc Caesare
retrogresso Praelium in Munerod inter i-
psos est commissum. Et quid ultra. Sala-
mon devincitur, prostrantur Teutonici, et Boe-
mi; Et dum se, suosque devictos cognovisset,
Fugam

37
Fugam inivit, Danubium in Scigetseu pertrans-
iens, inde tandem Musunium se collegit. In
Praelio autem Munerodino non solum Teuto-
nici, aut Boemi ceciderunt, sed etiam major
Part de Militia Regni perit; Salamon ergo
metuens Fratres suos, cum tota Familia in
Styriam introivit, ubi in Agmund Monaste-
rio Familia sua derelicta, in Musunium est
reversus, volens colligere Exercitum iterato,
sed cum de die in diem deficeret, illorumque Pro-
cessus reciperet felicia Incrementa, confusus
rediit ad Caesarem Adjutorium petiturus, et
licet pro Militia solidanda affluentem Pecu-
niam tradidisset, Teutonici ob Timorem Hun-
garorum recipere noluerunt, unde Ipse omni
deserturus rediit in Agmund ad Reginam, ad
qua dies aliquos cohabitans, in Veste Mona-
chali de inde Albam venit, et cum Ladislavo
Fratre ejus in Portu Ecclesiae Beatae Virgi-
nis manibus propriis Pauperibus Elemosi-
nam erogaret, Ipse ibi inter eos dicitur acce-
pisse, quem mox cognovit Ladislavus ut in-
perit.

spexit. Reversus autem Ladislaus à Distribu-
tione Elemosinae, inquiri fecit diligentèr, non
quod ei nocuisset, sed ille malum presum-
mens ab eodem, secessit inde versus Mare A-
driaticum, ubi in civitate vocata Pola usq[ue]
Mortem in Summa Gaugertate in Penuria
finiens vitam suam, in qua et jacet tumu-
latus, nunquam rediens ad uxorem usq[ue]
Mortem. Regina verò Sophia Uxor ejus in
maxima Castitate perseverans Nunciis fre-
quentibus Maritum visitabat, mittens ei
Epensam, ut habere poterat, invitando ni-
hilominus, quod eam videre dignaret[ur] usq[ue]
Mortem. Qui quamvis in corde habuisset,
ob nimiam Egestatem tactus Verecundiã ire
recusavit, quem cum de medio sublatum
cognovisset, licet multi Principes de Germa-
nia sibi copulari Matrimonialitèr voluis-
sent, spreto omnibus, quae habebat saecula-
ria faciens venundari egenis est largita,
ipsa verò Mortalis effecta arctissimam Vi-
tam deducendo migravit ad Dn[um], et in
praefato

38
praefato Monasterio tumultata sicut Sancta ve-
nerat. Post Salomonem verò autem Regnavit
Geicha Annis tribus, et mortuus est, Naicce, quã
fundasse dicit, tumulatur. Post Geicham verò
regnavit Ladislaus XXX. Annis, et tribus Men-
sibus, in Warod requiescit. Istius igit[ur] tempo-
ribus in VII. Castris in Morie, qui Kijrioleis
dicit. Bessi Hungaris infestissimi spoliata
Hungariã fugientes conjungunt, et per eun-
dem Ladislaum Regem, à Hungaros talitèr
superant, ut nec unus ex ipsis fert[ur] reman-
sisse, Ladislaõ autem migratõ regnavit post
eum Filius Geicha Regis Kalomannus An-
nis X et Octo, cujus Corpus jacet Alba. Hic
quidem Praesul erat, et exindè translatus
in Regem coronat[us]. Lunves enim Kalman
est vocatus, quam libros habebat, in quibus
ut Ep[iscopu]s legebat suas Horas. Iste quoq[ue] in
Regnum Dalmatic missõ Exercitũ occidi fe-
cit Regem Petrum, qui Hungaris in Mon-
tibus, qui Tord dicit, occurrens est devictus
in Montibus memoratis et occisus. Undè
idem

ijdem Montes usque hodie in Hungarico
Batur Gordia nominantur. Sedes enim hujus
Regis, et Solium in Teneu erat civitate. Hoc
ergo Facto, et Regno Dalmatia conquassato
Galeas, Naves, et Territas cum Venetis solidavit,
mittens cum eis Exercitum Hungarorum in A-
pulia, ubi Monopolim, et Drundusium Civita-
tes occuparunt, Civibus quibusdam Fidem Vene-
tis observantibus, cumque easdem Civitates ad
tenendum Venetis reliquissent, concitatis Cur-
sibus Planum Apulia in quibusdam locis deva-
stantes tribus Mensibus in ea permansere;
Tandemque ad Naves redeuntes per Mare in
Dalmatiam revertuntur, Capitaneum Hungarum,
et Regis Hungaria Banerum ibidem cum Vene-
tis derelictis, quas quidem Civitates Guillel-
mus Junior Rex Sicilia per Auxilium Gisa-
norum cum magnis Sumptibus postmodum
vit rehabuit. Post Kalomannum vero regna-
vit Bela Annis IX. duobus Mensibus, Alba
tumulata. Post Belam autem regnavit Geicha
XX. Annis, tandem moritur, et Alba sepelitur.
Post hunc regnavit Stephanus Annis XI. Men-
sibus

39
sibus VIII. Quo quidem imperante Ladislaus
Dux sibi usurpat Regnum, et Coronam Anno
medio, Alba sepelitur. Post istum Stephanus Fra-
ter suus Coronam usurpat Mensibus V. et die-
bus V. Tandemque devincitur, in quo Prælio plu-
res Regni Nobiles occiduntur, idem vero de Re-
gno expulsus demum venit in Lemnu, ubi et
finivit vitam suam, Alba requiescit. Sed post
hunc regnavit Bela Græcus, quem Decha, et
Gregor apud Imperatorem Græcorum diutius
tenuerunt. Hic quidem Fures, et Latrones per-
secutus est, Petitionibusque loqui traxit Origi-
nem, ut Romana haberet Curia, et Imperium, Al-
ba jacet tumultuata. Post Belam vero regna-
vit Emiricus Filius ejus, sed post hunc re-
gnavit Andreas Rex potens, et illustris, iste
etiam Terram Sanctam visitavit, ubi per
omnes Principes Xanorum Capitaneus or-
dinatur, et Exercitum Soldani Pabilonia ad
Hungaris, et Taculis effugavit, et Honore
multiplici cum Gense sua per Assirios, et
alias Nationes prævenitur, indeque cum sum-
ma

ma Gloria revertit̃ in Hungariam. Post hunc
autem regnavit Bela Filius ejus, apud Fran-
ces minores Strigonii tumulatus. Istius qui-
dem in diebus Mong Livia Tartari de tribus
Partibus Regni in Hungariam adeunt cum
Quinquies Centenis Millibus Armatorum, ha-
bentes adhuc Centuriones, et Decuriones ad
Millia XL, quibus in Sojo Rex praefatus con-
traveniens à Mongis devincit̃, Anno Dni
Millesimo CC^o XLII°, ubi fere tota Regni Mi-
liria est deleta, ipso Bela coram eis ad Mace-
fugiente, quò quidem de Mari revertente per
Ducem Fridericum de Austria Bellò impetit̃,
quem ante Civitatem Novam Hungari cum
Lancea in Maxilla transficum peremerunt:
postea regnavit Stephanus Rex Filius ejus,
qui Boemia Regem nomine Otacarum ante
Fluvium Lecha contra eum venientem cum
Boemis videlicet Australibus, Stiriensibus,
Brandburgensibus, et ceteris mixtis Gentibus
expulsi Virtuose. Iste etiam Civitatem Du-
dum suo Dominio subjugarit, Inimiq; Pul-
garorum

40
garorum eò vivente sibi compulsi obedire, mi-
grans tandem ex hoc Saeculo, et in Insula voca-
ta Beata Virginis in Canobio Monialium requi-
escit tumulatus. Post hunc regnat Ladislaus
Tertius Filius ejus, Hic enim Ouerulus in Re-
gni Solium Dno disponente coronat̃. Istius
ergò in Diebus Rex Otacarus Boemorum, qui de
Jure Imperij plura sibi usurpaverat de facto,
et iniuste, unde Vires resumperat, ac Poten-
tiam inauditam in Confiniis Hungaria la-
ceraverat in diversis Locis maximam Por-
tionem, pro qua ex ipso ejus Genitor non-
dum receperat dignam Vindicta Ulcionem,
eo quod preventus esset Morte imperat̃, sed
cum inter ipsa Alamannia Principes, Cu-
dolphum Comitem de Habusbure in Curia
Francofurtensi in Regem sibi praefecissent,
ut Imperij Jura, quae erant occupata, debe-
ret revocare, ipse tanquam Pseudocum
Imperialium Reintegrator in Austriam,
qua fuerat per Otacarum invasa, & posses-
Ja,

sa primitus introivit: Quō quidem Vienna
diutius residente, ac Jura sua de Doennis
requirente, Rex Doemicus contra eum tam im-
mensum commovit Exercitum, ac pervalidū,
quod propriis Viribus Alamannia Princeps
ei resistere dubitaret: Propter quod ergo Hun-
gari Regem magnificum, tanquam Filium
Serae Ecclesiae Catholicae sibi postulavit hu-
militer in Auxilium, perperuā Amicitia se.
ipsum ea propter eidem obligando: Adji-
ciens insuper, ut in eo quoque, Sca Ecclesiae Rom-
anae summum Servitium exhibere vide-
retur, Ipse vero Auxilio simili quancumque
à Rege Hungaria foret requisitus, deberet
subvenire: Quia vero Ladislaus Hunga-
riae Rex in corde, et Animo occultabat Ota-
cari Presumptionem temerariam contra
Patrem, et ipsum attentatam, eo quod tener
esset Viribus Corporis, et Aetate, Petitioni Prin-
cipis Alamanniae satisfacturum se dispo-
suit. Egressus igitur de Albensi civitate velut
Martis

Martis Filius, cujus quidem Constellatio
Conceptioni, Nativitatique ejus die in Audacia,
et caeteris Virtutibus Naturalibus submi-
nistrat, in Virtute Altissimi, et Proavorū suō
scilicet Stephani, Emirici, atque Ladislai Re-
gum, ac totō votivis presumens, confidensque
Suffragiis, erectō Danevio Regia Majestatis
Rudolphum in Marbree conjunxit cum Exer-
citu, qui ipsius Adventum, et Auxilium sicut
Dii, expectabat; sed quam Pens Rudolphi in
Motu gravis erat propter Arma graviora, mi-
nisque timorata ad resistendum, tam valida
Multitudini, ut Otacarus conducere ferebat,
pro eo contraire, et moveri dubitabat: hoc
autem Ladislao Rege Viso, et percepto, Ota-
caro ad Praehium properanti, ac parato cir-
ca Castrum Stilfrid prope Fluvium Morco-
wa adpropinquat, Doemicum Exercitum con-
vallando circumquaque, quorum quidem Equos,
et etiam semetipsum Sagittis Hungari, et Coma-
ni Regis sic infestant vulnerando, quod Milot
Militiae suae Princeps, in quo Copia Exercitus
praesertim

præsertim confidebat, sustinere non valens Hun-
garorum Imperium, ac Sagittas, cum suis Fugam
dedit, et post ipsum Poloni conductitii dissoluti
Exercitū fugerunt cum Boemis: Comanis vero
inter ista Prælia, Onera, et Armesia Boemorum
Regis, suique Exercitus sustollentibus dissipan-
do. In isto igitur Prælio Rex Otacarus dispersā
Mente, et confusā vagando in Exercitu captus
occidit: Filius vero ejus Dux Nicolaus in Hun-
gariam deducit, captivatus, cum aliis Captivis,
Baronibus, Comitibus, et Militibus sine Nume-
ro; Mortuorum autem Numerum in præfato
Prælio ponisset estimare sola divina Sapien-
tia. Rudolphus ergo Teutonia Rex, atque Ro-
manorum cum suis stabat inspicendo, qua
fiabant. Factā igitur hanc Victoriā Rex Germani-
cus Ladislaus Regi egit Grates, quod per eum
Austria, et Stiria sibi fuit restituta illi die,
et sic Ladislaus Rex Hungaria rediit cum
Victoria, Rege Alamannico in Austria reman-
ente: Hæc est enim Ladislai Regis Victoria
primitiva, quam divina Clementia ei tribuit

in

92
in Aetate Adolescentie constituto, in quo qui-
dem Exercitu ipso Die Comes Renoldus Fi-
lius Renoldi Danerium Regis tenuit Virili-
ter, et potenter, de Senere Dastech oriundus,
adstantes Dno Regi Fratres ejusdem An-
dreas, Salomon, Ladislaus, et alii Regni Hun-
garie Nobiles sicut Stella Cæli absq; Nume-
ro, ut igitur in Memoriam redeat Regis Ladi-
slai tam gloriosa, Triumphalisq; Victoria, in
Obprobrium, sempiternumq; Dedecus Poe-
morum, Polonorum, Moravianorumq; Scru-
ta, et Vexilla, in Albensi Ecclesia, Sede Regni,
ac Solio in Pariete suspensa in æternum
perseverant. Aliud quoq; miraculosum
Prælium Ladislaus Rex Adolescens habuit
cum Comanis, quod Prælio præcedenti com-
paratur. Igitur cum Comani per Regem De-
lam pice Memorie Avrum Regis in Hunga-
riam primo introducti, ut Arena postmodum
subcrevisissent, et ipsi Regi Bela ipsos disper-
gere in Animo pervenisset per Provincias,

et

et nunquam id facere praesumpsisset in Re-
gno emergere. Lesionem sperans per eosdem,
hoc ipsum dicit, Rex Stephanus Pater ejus bona
Memoriae de ipsis cogitasse, et propter laudem
lam memoratam retraxisse summum velle. Ladislaus
verò Rex illudis, Animosus, ac Magni-
volus Perfidiam contra eum cognoscens inter
eos fabricare, taliter processit contra ipsos bella-
turus, ut in Praelio ipso acriter debellari plurimi
interempti, quidam verò ex ipsis relictis Uxoribus,
Pueris, et Uenis omnibus ad Populos Barbaros
fugierunt. Nonnulli etiam qui sunt residui
Regis Praeceptis in tantum sunt subjecti, quod
Corde tremulo vix videre audent Vultum Regis.
In hoc ergo Praelio occiditur Oliverius Filius La-
ta per Comanos de Genere Aba. Andreas Fra-
ter Laurentii Filius Comitis Nicolai de Wig-
man. Ladislaus Filius Comitis Gonyth de
Miscouch, et Demetrius Filius parvi Michaeli-
lis de Genere Rusd perimuntur.

De Nobilibus Avenis.

43

um pura Hungaria plures tribus, vel
Progenies non habeat, quam Generationes
Centum, et Octo, videndum est, unde esse ha-
bent illozum Progenies, qui de Terra Latina,
vel de Almania, vel de aliis Regionibus de-
scenderunt. Dux namq; Pericha de Genere
Turul, cui praeceteris Hungaris Praeculum
profluisse de Supermis dicit, ut reciperet
Fidem Catholicam, et Baptismum, quare
Manus gestabas Sanguine humano macu-
lata, me eras idoneus ad Fidem conver-
tere tantam Penem, licet ipse, Dominusque
ejus per Scum Adalbertum Baptismi Gra-
tiam recepisset, tamen ei de Coelesti Throno
Verbum venit, quod a tali resideret Cogitatu,
quia haec omnia facienda Scro Stephano
ex ipso nascituro altissimi Clementia ordi-
narat. Unde hoc audito id quod ponit, et
debris

debut circa Conversationem sua Gentis se.
cundum Ordinationem Scti Adalberti Pragen.
sis Scilicet Episcopi facere non omisit. Misit itaq.
supos Nuncios in Xanam Regionem, summi desin.
dexum omnibus divulgando: Quia propter
hoc auditio, multi Comites, Milites, et Nobiles
ex Terris Xanorum ad eum accesserunt: Qui.
dam enim ex eis Amore Dei, ut ipsum Ducem
contra Paganos qui Fidem non acciperent, ad.
juvarent, et alios, quod de ipsis Paganis, et Per.
secutionibus ipsorum essent liberati. Nam gens
ipsa sub Paganismo constituta crudelis Persecu.
tio fuerat Xanis: tunc eo Tempore ad Ducem
Geicham venit Comes Tiboldus de Janberg qui
Trauu Tibold est vocatus, unde de eadem Bro.
genie Trauu quidam usq. hodie simpliciter no.
minant, ex isto illi de Bobocha orti derivant.
Isti etenim sunt Vanderchymant. Post haec
venit Huni, et Barmän duo Fratres Carnales
Milites coridati orti de Suevia. Hi enim Passa.
gium

44

gium per Hungariam cum suis Militibus fa.
cientes ultra Mare ire intendebant, qui de.
tenti per Ducem Geicham; tandem Sctus Re.
gem Stephanum in Flumine Toron Teuton.
co More Gladio militari accinxerunt, post.
modum intrat de Warubur Comes Wece.
nus hic Cupan Ducem in Sinigio interfecit,
istius Generatio de Saki dicti sunt: postea
Wolfer cum Hedrico Fratre suo introivit de
Vildonia cum XL Militibus Phaleratis, huic
datur Mons Kijscen pro descensu, in quo Ca.
strum fieri facit ligneum, tandem et Leno.
bium Monachorum, in quo post Mortem sepe.
litur, ex isto namq. Hedrici Origo esse habet,
post hunc introivit Got de Lebyn, qui nomine
alio Ernistus est vocatus, hic cum multis
Militibus adiit in Hungariam, de isto Comi.
tis Conradi de Altumburg Origo esse habet.
Sed postea tempore Petri Regis, Kead, et Gut
intrans tres Fratres ex gente Chevorum pro.
creati de Castello Stof sunt Nativi, post istos
Altman

Altman intrat de Fridbure Miles Corridatus
ex Patria Turingorum, de isto illi de Polugi ori-
untur, post haec intrant Oliverius, et Rasoldus tem-
pore Regis Kalomanni de Regno Apuloꝝ, de
Caserta ortum habent, illi verò de Sambuke
de Comitibus Campania ex Francia oriuntur.
Berse verò, et Gregorij similiter de Francia Gene-
ratio oritur, ex Cognatione Guillelmi dicitur Cor-
nes. Burad autem Generatio de Mesnoriginem
trahit, Nobiles de Districtu Wireburg. Hicman-
ni siquidem Generatio ex Nuremberg oritur,
satis sunt Nobiles cum Regina Hista intrave-
runt, sed illi, qui Rodsan, et Dagash nominantur,
eorum Generatio de Doemia ortum habet, simi-
liter et illorum, qui de Lodan sunt vocati. Co-
mitum verò Simonis, & Fratris ejus Michae-
lis Generatio, qui Mertinsdorfarij nominantur,
Diebus Regis Emirici Filii Bela Tertii cum Re-
gina Constantia Filia Regis Aragonie, quae illi
xor fuerat Regis Emirici, honestis secum Mi-
litibus, et Familia decantissima introductis
in

45
in Hungariam pomposissime introivit. Quia
cum eorum Generatio cum quodam Magna
Comite pro justis, et certis Causis continuè
dimicaret; Tandem contra ipsam Comitem
Exercitum congregans fertur dimicasse, ubi
praefatus Magnus Comes per Simonem Pa-
trem scilicet Comitis Simonis, et Comitis Mi-
chaëlis, ac Dextramum Patrualem ipsorum
captivatus jugulatur, Simon verò, et Bertra-
mus Inimicitiam proinde contrahentes, cum
Regina memorata primi adeunt in Pannonia,
quorum quidem Ingermitatem experiens Rex
Emiricus letantèr excepit, latisq; et amplis
Beneficiis in diversis Hungariae partibus no-
scitur investisse: Quia verò Generatio saepe-
dicta in Regno Hispania plura Castra possi-
det, unum tamen ex illis existit Capitale, quod
Dojos nominatur, unde praefati Comites, et eor-
um Praecessores primum Descensum circa Ner-
gedsceg Dojos vocaverunt. Generatio quoq;
eorundem in Scuto Aquilam ferre solet, quod
alii

alii Milites Comites in Hispania deferre non
presumunt, expropter quidem, quod exerci-
tum Soldani de Tunisia, qui Majoricam, et
Minoricam Insulas per Naves intrando, et Cas-
tes occupaverant, ceteris Militibus Regis Ara-
gonia deficientibus eorum Generatio fertur
expulisse, unde Regis, et Communitatis Mili-
tia Decreto est statutum, quod priori Signo, quod
fuerat totum rubrum, sine aliqua expressa Fi-
gura in Aquilam mutaretur. Adduxerat etiam
Regina Constantia cum ea Sororem Comitis
Simonis, et Dexterae nomine totam tam for-
mosam, et pulcherrimam, quod eo tempore vix
in Mundo sibi similis haberetur, cui quidem
Virgini in Maritum Benedictus Dux Conra-
di Filius cum Villa Mertindorf pro Dotibus
ex parte Emirici Regis, et Reginae Constantie
est conjunctus. Temporibus insuper Stephani
Regis Tertii intravit in Hungariam quidam
Miles Gotfridus nominatus de Mesnensi
Regione

46
Regione, à quo egreditur Generatio Gherardi Lan-
dislai, et Gregorij Filiorum Hielad. Hic namque
Gotfridus cum esset ingenuus Filius scilicet So-
mitis Hersfeldensis in Curia Francofurtensi, ubi
Caesar eligi debuit, Seditioe commotà Lanegra-
vium de Turingia dicitur occidisse, et inde per Tu-
gam evadens ad Regem Stephanum pervenit
fugitivus, à quo etiam repetitur per suos Inimicos,
cumque Rex Stephanus Inimicis suis ipsum non
rederet, in Alamannia contra eum Broscii-
tionis Sententia promulgatur, et sic remanet
inventus in Hungaria, quem quidem postmodum
adversus Ducem de Borna cum Exercitu Rex
transmittit, quo devictò ad Regem reversus cum
Favore de cetero pertractatur. Mirum etiam
de Chastan cum Venceslao, et Jacobo Fratribus
suis, de Ducibus Moravia habentes Originem
Regni Hungariae novi sunt Incolae, Affinitate
Dela Regi Quarto conjunguntur. Intraverunt
quoque temporibus tam Ducis Geicha, quam a-
liorum Regum Doemi, Poloni, Graeci, Dessi,
Armeni,

Armeni, et ferè ex omni exera Natione, que sub
Cælo est, qui servientes Regibus, vel caeteris Regni
Dn̄is, ex ipsis Phenda acquirendo Nobilitatem pro-
cessu temporis sunt adepti, quorum Nomina com-
prehendere æstimari in presenti libro onerosa.
Sed quam quosdam monet quid sint, Udornici,
Castrenses, alii Conditionarii Libertini, et Man-
cipia, quibus ferè Hungaria est repleta, et un-
de esse habeant? presenti Opusculo apponere
dignum duxi. Factum est, quod cum Hunga-
ri possessã Panoniã Xanos, et Baganos more Gen-
tium quosdam Captivos occiderent resistentes
aliquos ex Captivis virtuosos ad Prælium dedu-
centes secum aliquam ipsius Portionem de Spo-
lis erogarent, quosdam verò diversis Servitiis
mancipando in Proprietatem circa sua Taberna-
cula solerent conservare, iidem Captivi ex Fructu
Animalium, et Præda sola habebant vitam suam
ut Romani. Max verò ut Fidem receperunt, et Pa-
tristimum Romana Ecclesia Christo cognitõ Du-
ci Geicha, et Scto Regi Stephano dedisse dicitur

Firmiter

47
firmiter in Mandatis, ut Scilicet non commit-
terent, Captivos Xanos deinceps relinquerent
pristinæ Libertati, cum Multis Nobiles inter Cap-
tivos habeant. Cuiãverò Regnum erat Amplis-
simum, et Gentibus vacuatum, nec etiã com-
munitas tota in hoc Apostolico Assensum tri-
buebat, dispensatum est postmodum per Ba-
gam in hunc Modum; quod Captivi Terras
colerent, et Terra Fructibus viverent, prout
alii Xani, ideoq; Captivi Terras non habentes
propriã Voluntate Censum dare susceperunt,
qualem Dni tribuerunt. Processu autem tem-
poris Fide roboratã potiores Regni vivere
volentes volentes otiosi, habentesq; Captivos
sine Numero, non dimiserunt eos abire li-
beros, ut volebat Apostolicus, sed Curia sua
famulantes ordinaverunt ex eisdem, quos Pa-
trio Nomine Udornicos vocaverunt. Hoc enim
Obsequium licet eõ tempore de suis Captivis plu-
res Regni Nobiles habuissent. Kalomanni die-
bus Filii Regis Geicha extitit reprobatum, vo-
luit

hinc tantummodo huiusmodi Servitia de Captivis
suis ipse solus obtinere, et Praelatos, quibus lar-
gitus erat de Captivis suis. Ene Communitas No-
bilitum Reprobationem huiusmodi gravē fer-
ret, Palatino Regni, qui pro Utilitate Nobilitum
praeferit, Rex suos Udrovnicos uti dedit, sed
quia Hungari novi Xani grave habebant Onus
Fidei, eo quod disvescere de Spoliis eos oportet,
bas, graves Labores, et Onera suis Captivis im-
ponebant, quod displicens Praelatis Apostolicis
super his sunt locuti: Audiens verò Apostolicus
Clamorem Praelatorum scrutatā Vitā laudabi-
li Scti Regis Stephani denunciis, qui aderant,
in talem Vocem fertur prorupisse. Ego inquit,
sum Apostolicus, ille autem verus Apostolicus,
unde et Ecclesias Regni sui epis committo Arbi-
trio ordinare, Captivos per eundem redemptos
ei tantummodo possidere, propter quod omnes
redemit, quos potuit ab Hungaris invenire,
praeter illos, quos Regni Nobiles Ecclesiis dimi-

serant

48
serant possidere, et quibus quidem ordinavit
servire suis Castris obsequio leviori. Sobagio-
nes verò Castri sunt Banjeres Nobiles, qui ad
Regem venientes, Terram eis tribuit de Castris
Terris, ut Penda Castris, et Castrum Guerra
tempore custodiret, alii verò Conditionarii ex
eisdem Captivis disponunt, quos tandem Ralo-
mannus Rex ad tantas Manerics variavit. Sta-
tutum etiam extitit per Sctum Regem Stephanum,
quod Conditionarius si se vellet redimere Cen-
tum Bizantiis, redimeret se et Domum, si ve-
rò esset sine Coniuge, et Familia parvam suā
XXIII. Bizam vel Servitio tantundem com-
pensante. Invisi enim Hungari Captivos suos
Regi redimere permiserunt, compulsi quide-
sunt per Sctum Regem Stephanum, ac Praela-
tos, et illis Captivis hic scribit, et tractant
solummodo, quia ex Gense Xana fuere Captiva-
ti, de illis autem, qui de populo erant Bar-
baro propria, nihil dicit, vult namq; Sedes
Apostolica, ut Pagani Xanis sint subiecti, unde
illi

illi Captivi Vheg nominantur, hos enim uni-
cuique Hungaro dimisit Ecclesia possidere,
et tenere.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

49